

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Potenciál historického regionu Pikardie pro
cestovní ruch

The Region of Picardy's Potential for Travel
Industry

vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tomáš Klinka, Ph.D.

autor bakalářské práce: Tereza Krenková

obor studia: Specializace v pedagogice

Francouzský jazyk – Český jazyk a literatura

rok dokončení práce: 2017

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma
„Potenciál historického regionu Pikardie pro cestovní ruch“
vypracovala samostatně s využitím literatury a informací,
na něž odkazuji.

V Praze dne 21. 6. 2017

Podpis

P o d ě k o v á n í

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Tomáši Klinkovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, velkou trpělivost a množství cenných připomínek, které navíc vždy poskytl v nesmírně krátkém čase.

Podpis

ANOTACE

Název práce: Potenciál historického regionu Pikardie pro cestovní ruch

Klíčová slova: Pikardie, region, cestovní ruch, turismus, turisticky atraktivní místa

Abstrakt:

Tématem práce je historický region Pikardie a jeho potenciál pro cestovní ruch. Cílem práce je představit toto území českým čtenářům, popsat region z různých hledisek a vliv těchto aspektů na cestovní ruch. Předpoklady pro úspěšné dosažení cílů práce jsou důkladné studium odborné literatury a také studijní pobyt v Pikardii. Práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část popisuje region z hlediska polohy a podnebí, administrativního dělení, ekonomiky a hospodářství, historie a kultury, to vše ve vztahu k cestovnímu ruchu. Druhá část práce se již zaměřuje na konkrétní turisticky atraktivní místa a je rozdělena na podkapitoly dle jejich typu na katedrály, hrady a zámky, muzea, památná místa a přírodní památky. Na konec je zařazena kapitola Skryté poklady, v níž jsou popsána méně známá zajímavá místa.

ANNOTATION

Title: The Region of Picardy's Potential for Travel Industry

Keywords: Picardy; region; travel industry; tourism; tourist attractive places

Abstract:

This study focuses on the historical region of Picardy and its potential for travel industry. The study's aim is to introduce this area to Czech readers, describe the region from various viewpoints, as well as the influence these aspects have on travel industry. Prerequisites for successfully fulfilling the study's aims consist of carefully examining the expert literature and going on a study visit in Picardy. The study is divided into two main parts. The first part describes the region in terms of its location and climate, administrative division, economy, history and culture, all of this in relation to travel industry. The second part focuses on specific tourist attractive places and is divided into sub-chapters according to type: cathedrals, castles and chateaus, museums, memorable places, and natural monuments. The study is concluded by a chapter entitled Hidden Treasures which describes less-known interesting places.

OBSAH

Úvod	1
1 Představení Pikardie ve vztahu k cestovnímu ruchu	4
1.1 Poloha a podnebí	4
1.2 Administrativní dělení.....	6
1.3 Ekonomika a hospodářství	8
1.3.1 Zemědělství.....	8
1.3.2 Průmysl	10
1.4 Historie	11
1.4.1 Nejranější historie	11
1.4.2 Od středověku po světovou válku.....	13
1.4.3 První světová válka	14
1.4.4 Druhá světová válka.....	15
1.5 Kultura a tradice	17
1.5.1 Architektura	17
1.5.2 Dialekt.....	19
1.5.3 Gastronomie	21
2 Turisticky atraktivní místa.....	24
2.1 Známé památky	24
2.1.1 Gotické katedrály	24
2.1.2 Hrady a zámky	27
2.1.3 Muzea.....	32
2.1.4 Památná místa	35
2.1.5 Přírodní památky.....	38

2.1.6 Skryté poklady	41
Závěr	44
Résumé	46
Seznam literatury a zdrojů	52
Obrazová příloha	57
Seznam použitých fotografií.....	79

ÚVOD

Pikardie je dnes již historický region Francie, který je společně s původním regionem Pas-de-Calais součástí nového regionu Hauts-de-France. Toto nové rozdělení je poměrně čerstvé, ke sloučení došlo 1.1.2016. Přestože z administrativního hlediska již region Pikardie neexistuje, historicky jde o důležité územní vymezení, váže se k němu historie, kultura a patriotismus obyvatel. V této bakalářské práci se proto bude mluvit o Pikardii jako o regionu historickém a kulturním. Geograficky si Pikardii můžeme vymezit jako území na severu Francie, jehož hranice tvoří na severu historický region Nord-Pas-de-Calais, na západě Haute-Normandie, na jihu Île-de-France a na východě Champagne-Ardenne. Dále se jeho hranice dotýká na severovýchodě části území Belgie a na severozápadě tvoří součást hranice Lamanšský průliv.

V práci se budeme zabývat kulturním regionem Pikardie z hlediska cestovního ruchu, jeho problematikou a potenciálem pro jeho lepší využití. Při cestování do určitých zemí nás zajímají nejen historické a přírodní památky dané oblasti, ale zaměřujeme se i na jiné aspekty a zajímavosti země jako je například kuchyně, jazyk, podnebí a zvyklosti obyvatel. Proto se v práci budu snažit představit Pikardii i z tohoto hlediska, nejen představením památek a turisticky oblíbených míst.

Prvotní motivací pro výběr tématu této bakalářské práce byla studijní návštěva Pikardie, konkrétně města Amiens, v rámci programu Erasmus. Během půlročního pobytu jsme měli možnost navštívit mnoho památek a měst, ochutnat lokální kuchyni a poznat některé obyvatele, především studenty. Všechny tyto příležitosti nám umožnily seznámit se s tímto regionem, do té doby pro nás neznámým. Také nám velmi pomohly návštěvy místní univerzitní knihovny, která byla velmi dobře vybavena literaturou vhodnou pro tento typ práce. Dalším důvodem pro výběr tématu byla značná neznalost Čechů tohoto regionu. Což nás přivádí k cíli práce.

Cílem této bakalářské práce je především seznámit české čtenáře s regionem Pikardie. Představit jej z hlediska polohy, administrativního dělení, historie, kultury a hlavních turistických zajímavostí a udat důvody pro jeho návštěvu. Proto byla vybrána jako jazyk práce čeština. Pravdou je, že mnoho lidí v Čechách na první pohled Pikardie nezaujme, možná z důvodu její polohy a ne moc přívětivého podnebí. Na druhou stranu je ale pravděpodobné, že o ni není velký zájem právě z důvodu neznalosti a pokud by byl region více propagovaný, mnoho lidí by se rozhodlo pro jeho návštěvu. V českých knihovnách a knihkupectvích není mnoho publikací věnujících se Pikardii, o čemž svědčí i

fakt, že převážná většina zdrojů této práce je francouzská. Ani na internetu nenalezneme mnoho informací a článků zaměřených na toto téma psaných v češtině. Pokud o Pikardii najdeme zmínku, je tomu tak v případě velkých publikací o celé Francii. Proto čtenář, který neovládá francouzštinu, nemá téměř možnost dostat se k informacím o tomto regionu. Dalším cílem práce bylo poskytnout doplňkový studijní a výukový materiál pro studenty a učitele především francouzského jazyka. Všechny informace poskytnuté v této práci by mohly být využitelné ve výuce nejen francouzštiny jako nástroj pro rozšíření kulturního povědomí o Francii.

Cíle práce jsme se snažili dosáhnout jejím rozdělením na dvě hlavní kapitoly a důkladným popisem regionu. V první kapitole práce je Pikardie představena z hlediska polohy a podnebí, administrativního dělení, ekonomiky a hospodářství, historie a kultury a tradic. Všechny tyto aspekty jsou líčeny ve vztahu k cestovnímu ruchu, tzn. odpovídají na otázky, jaký je jejich vliv na turistiku a také jsou v tomto ohledu zmíněna i místa, která by mohla potenciálního cestovatele do Pikardie zajímat a která se váží právě ke zmíněným tématům. Druhá kapitola práce se již pojí přímo k důležitým turisticky atraktivním cílům, je rozdělena na dvě podkapitoly, z nichž první pojednává o místech a památkách, které by návštěvník Pikardie rozhodně neměl vynechat. Jde o místa, jež jsou v něčem výjimečná, něčím vynikají, například svou velikostí, stářím, historií a podobně. Na tyto památky jsou pikardané hrdí, jsou známé celosvětově a jsou důležité pro pikardské národní dědictví. Druhá podkapitola nese název Skryté poklady a jsou v ní zmíněny památky spíše neznámé a ne moc často zmiňované ve velkých příručkách pro cestovatele. Znají je spíše místní obyvatelé a nejsou hlavním turistickým lákadlem, nicméně právě tato jejich skrytost a neobjevenost je činí zajímavými. Na konec je připojena obrazová příloha pro lepší představu popisovaných památek.

Jako hlavní zdroje pro tuto bakalářskou práci nám sloužilo především několik tištěných publikací, z nichž jednu představuje kniha *La France des régions 3ème édition*. Tato publikace byla použita především pro popis Pikardie z obecnějšího hlediska, tzn. z hlediska polohy, podnebí, administrativního dělení a hospodářství. K tomu nám mimo jiné pomohla i kniha *Atlas de la France et de ses régions*, která obsahuje přehledné tabulky a statistiky, tudíž z ní byly získávány údaje tohoto typu. Dále jsme pracovali s publikací *Les régions françaises - atouts et problèmes*, z níž byly čerpány převážně informace při srovnávání Pikardie s ostatními regiony Francie nebo při porovnávání jejích tří departementů. Pro podkapitolu historie sloužil jako hlavní zdroj výtisk *Picardie: Aisne – Oise – Somme*, ve které je historie Pikardie popsána právě s ohledem na turismus a kulturu.

V druhé kapitole práce byly stěžejní literaturou publikace *GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER – Picardie a Picardie, Flandres, Artois*. První z nich jsme použili pro obecný popis památek a jejich historie a architektury, druhou zejména jako zdroj praktických turistických informací. Dále jsme pracovali s oficiálními internetovými stránkami daných památek. Všechny citace v práci jsou vlastní překlady.

1 PŘEDSTAVENÍ PIKARDIE VE VZTAHU K CESTOVNÍMU RUCHU

V první kapitole mé bakalářské práce se budeme zabývat obecnými informacemi o Pikardii. Představíme si ji z hlediska polohy, podnebí, administrativního dělení a hlavních ekonomických pilířů. Dále, jelikož se jedná o historický region, si stručně představíme její historii a vývoj. K tomu se váže i poslední důležitá podkapitola č. 1.4 – Kultura a tradice. Všechny podkapitoly jsou popsány ve vztahu k cestovnímu ruchu, to znamená tak, aby obsahovaly užitečné informace pro potenciálního českého cestovatele a také tak, aby se v České republice zvýšilo povědomí o tomto území.

1.1 Poloha a podnebí

Pikardie je dnes už historický region¹ centrální Francie ležící na jejím severu a sousedící s bývalým regionem Pas-de-Calais na severu, Belgií na severovýchodě a bývalými regiony Champagne-Ardenne na východě, Ile-de-France na jihu a s Haute-Normandie na západě. Její rozloha činí 19 399 km² (což je 3,6 % rozlohy celé Francie a přibližně čtvrtina rozlohy České republiky) s 1 875 000 obyvateli (3,1 % obyvatel celé Francie).²

Právě poloha Pikardie mezi Paříží a regionem Pas-de-Calais určuje její základní charakteristiku. „*Jedná se o místo přechodu, které díky blízkosti Paříže může vyniknout silným zemědělstvím, zemědělsko-potravinářským průmyslem a neopomenutelným průmyslovým rozvojem.*“³

Hlavním, největším a také nejvíce zalidněným městem regionu je Amiens. Mezi další významná města patří Saint-Quentin, Beauvais, Compiègne, Creil nebo Laon.⁴

Většinu území Pikardie představují rozlehlé vápencové roviny a zelená údolí, ohraničená dvěma vyvýšeninami na jihovýchodě (pays de Bray) a severozápadě (Boulonnais). Na západě Pikardii lemuje alabastrové pobřeží, díky němuž má přímořské podnebí. Dále je pikardská krajina zavlažována třemi většími řekami – Sommu, Oise a

¹ Dříve samostatný region, od 1.1.2016 součástí regionu Hauts-de-France

² MÉRIENNE, Patrick. *Atlas de la France et de ses régions*. s. 34

³ CHEIZE, Robert ; CHÉDEMAIL, Sylvie. *Les régions françaises - atouts et problèmes*. s. 291

⁴ MÉRIENNE, Patrick. *Atlas de la France et de ses régions*. s. 34

Aisne, které zajišťují půdě potřebnou vláhu, a region Pikardie tak je jedním z nejvhodnějších pro kultivaci plodin i díky svému mírnému počasí.⁵

Řeky jsou důležité nejen pro zemědělství Pikardie, ale také tvoří důležitou součást její geografické charakteristiky. U břehů velkých řek se vyskytují rozsáhlé močály a rašeliniště, jež jsou důležité pro faunu i floru. Nachází se zde velké množství jedinečných a ohrožených druhů rostlin i zvířat, převážně ptáků. Jako nejvýznamnější se v tomto ohledu ukazuje Baie de Somme⁶ : „*Co se týče počtu ptačích druhů, Baie de Somme zahrnuje více než 360 druhů hnízdicích i migrujících ptáků a představuje důležitou zastávku na migrační cestě ptáků.*“⁷ Důležitou součástí Sommské zátoky je také jedna z největších kolonií tuleňů obecných.

Kromě močálovitých oblastí, travnatých rovin a polí tvoří nezanedbatelnou část Pikardie lesy. Nejzalesněnější oblasti se nachází na jihovýchodě regionu, převážně v okolí města Compiègne (Forêt de Compiègne) nebo Laonu (Forêt de St-Gobain). Často se jedná o lesy pouze listnaté, tvořené povětšinou duby a buky. Tyto lesy jsou důležité pro místní faunu, proto patří mezi přírodní rezervace. Ve volné přírodě zde hojně žijí divoká prasata, jeleni, laně nebo draví ptáci.⁸

Z důvodu polohy Pikardie blízko moře má tato oblast přímořské podnebí. Celá západní část Pikardie je ovlivňována větry od moře. Také zde často dochází ke srážkám typickým pro oceánské podnebí. Pikardské pobřeží je tvořeno útesy vzniklými jako důsledek ustupující pevniny a písčitémi plážemi.

Na území Pikardie najdeme mnoho přírodních parků a památek, které budou podrobněji rozebrány ve druhé kapitole práce. Pro turisty může být zajímavé cestovat do Pikardie za mořským ovzduším a přírodou. Díky svému rovinatému terénu je vhodná pro cyklistické výlety a větrné podmínky jsou výborné pro sporty jako jsou windsurfing, paddleboard nebo jízda na kajaku. Výhodná je také její poloha blízko Paříže a dobrá dostupnost i z jiných regionů, které by cestovatele mohly zajímat, například z Normandie.

⁵ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition.

⁶ Sommská zátoka

⁷ Picardie | Géographie et paysages | Routard.com. Routard.com | Guide de voyages & week-ends | Forums & Photos [online]. Copyright © 2017 Cyberterre [cit. 01.02.2017]. Dostupné z: <http://www.routard.com/guide/picardie/1691/geographie.htm>

⁸ GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER. *Picardie*. [Nouv. éd.]. s. 14

1.2 Administrativní dělení

V následující kapitole se budeme zabývat oficiálním územním rozdělením Pikardie na správní části. V první řadě je třeba si říct, že Pikardie, jak už bylo zmíněno výše, je nyní pouze historickým regionem. Od 1.1.2016 došlo k reorganizaci administrativně-správního dělení francouzské republiky a některé dříve samostatné regiony metropolitní Francie (22) byly sloučeny a jejich počet se eliminoval na 13. Jedná se ale pouze o administrativní sloučení, původní regiony si stále zachovávají své kulturní dědictví, jazyky a tradice. Pikardie je nyní společně s bývalým regionem Pas-de-Calais součástí regionu Hauts-de-France. Správním městem je Lille.⁹

Pikardie se dále dělí na 3 departementy – Aisne, Oise a Somme. Tyto departementy dostaly své názvy podle stejnojmenných řek, které jimi protékají.

Aisne se nachází ve východní části Pikardie a jeho okresní město představuje Laon, i přestože se nejedná o město největší nebo nejhustěji osídlené.¹⁰ Největším městem okresu dle počtu obyvatel je Saint-Quentin s 56 471 obyvateli. Obecně Aisne nečítá příliš velká města, na většině jeho území je roztroušeno mnoho vesnic a maloměst. Celková rozloha Aisne je 7 369 km² a počet obyvatel 537 061. Obyvatelstvo je rozloženo nerovnoměrně, většina lidí je zabydlena na jihu okresu, blíže pařížské aglomeraci.¹¹

Dalším okresem, který spadá do regionu Pikardie, je okres Oise s hlavním městem Beauvais, které je zároveň i městem největším dle počtu obyvatel (55 230). Mezi další velká města patří například Compiègne nebo Creil. Oise leží na jihozápadě regionu a můžeme říci, že jeho poloha je nejvýhodnější ze všech pikardských departementů díky blízkosti k pařížské aglomeraci, což se projevuje i v počtu obyvatel, který je zdaleka nejvyšší ze všech třech okresů - 766 441 při rozloze 5 860,22 km², jež je současně nejmenší.¹²

Třetí okres Pikardie představuje Somme. Najdeme jej na severovýchodě regionu. Jeho okresní město a zároveň hlavní město celého regionu je Amiens. Počet obyvatel

⁹ Réforme territoriale : coup d'envoi de la nouvelle architecture de la République | Gouvernement.fr. Accueil | Gouvernement.fr [online]. Dostupné z: <http://www.gouvernement.fr/reforme-territoriale-coup-d-envoi-de-la-nouvelle-architecture-de-la-republique>

¹⁰ MÉRIENNE, Patrick. *Atlas de la France et de ses régions*. s. 34

¹¹ AISNE : Carte, plan departement de l' Aisne 02. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Aisne.html>

¹² OISE : Carte, plan departement de l' Oise 60. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Oise.html>

Amiens dosahuje čísla 134 737, což je při celkovém počtu obyvatel departementu (564 319) číslo velmi vysoké. Tento fakt se ukazuje i při porovnání s druhým největším městem Somme – Abbeville, jež čítá pouze 24 142 obyvatel. Rozlohou se Somme s 6 170,12 km² umísťuje na druhé místo.¹³

Přestože je Pikardie jednotná co se týče krajiny, kultury, historie, jazyka a celkové identity regionu, v určitých oblastech mezi jejími departementy panují výrazné rozdíly, které způsobují problémy. „*Základní tkáň regionu jen těžko vykazuje formy soudržnosti nebo solidarity. Jeho odstředivé síly mají často navrch nad silami dostředivými.*“¹⁴

Pikardii je možné rozdělit především na dvě části – severní a jižní, které se od sebe velmi liší. Jih, jenž sousedí s regionem Ile-de-France, těží z jeho infrastruktury a dynamismu, sever naopak zaujímá nevýhodnou polohu a je zaměřen více na zemědělství. Dalo by se říci, že při představě Pikardie se nám vybaví právě zemědělský sever a mnoho lidí ani netuší, že region Pikardie zasahuje mnohem dále na jih. Právě zemědělské zaměření severu způsobuje jeho mnohé problémy, například vysoké procento nezaměstnanosti.

Jak již bylo zmíněno výše, blízkost k pařížské aglomeraci podporuje koncentraci obyvatelstva právě na jih Pikardie do departementu Oise, především do měst jako je Creil nebo Beauvais, na jejichž předměstích vznikly rozsáhlé zástavby. Nyní oblast Oise čítá 40% obyvatel celého regionu. Toto představuje další problém Pikardie, čímž je celkové nerovnoměrné rozložení populace. Na jihu žije značně vyšší počet mladých lidí, z toho vyplývá i vyšší porodnost, přičemž sever Aisne a západ Somme se potýkají se stárnutím obyvatelstva.

¹³ SOMME : Carte, plan departement de la Somme 80. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Som>

¹⁴ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition. s. 324

Celkově můžeme říci, že region bojuje s úbytkem populace. Již nyní má téměř nejnižší hustotu obyvatelstva ze všech regionů Francie a její počet stále klesá. „*Jeví se jako ostrůvek s nejmenší hustotou obyvatel ve střední Evropě, jehož celistvost je ohrožena více urbanizovanými a industrializovanými sousedními regiony.*“¹⁵ Nejedná se o úbytek pouze ze severu regionu, který probíhá již dlouhou dobu, ale i z departementu Oise, kde mezi léty 1982 a 1990 populace rostla, od té doby vidíme pokles. Každoročně z něj odchází 20% aktivní populace (cca 55 000 lidí), z čehož 90% do regionu Ile-de-France.¹⁶

Další nevýhodou Pikardie představuje nedostatečné vzdělání populace. „*Každý rok 12% mladých lidí v Pikardii ukončí školu bez patřičné kvalifikace.*“¹⁷ Pikardie vykazuje nejméně lidí s maturitou, BTS¹⁸ nebo doktorátem oproti zbytku země. Celkově má nejméně diplomovaných lidí z celé Francie s výjimkou Korsiky.

Bezproblémová není ani pozice Amiens jako hlavního města regionu. „*Vyčnívajícím ve svém regionu se jeví najednou jako příliš vzdálené, příliš malé nebo příliš velké.*“¹⁹ Příliš vzdálené je pro obyvatele Aisne nebo východu Oise, pro které je výhodnější poloha Champagne, je příliš malé na to, aby zvládlo stmelit rozdělenou Pikardii a zaujmout obyvatele jižní části, pro které je atraktivnější pracovat v regionu Ile-de-France a nakonec příliš velké ve srovnání s ostatními městy regionu, s nimiž má v důsledku toho často špatné vztahy. Zůstává tedy zablokováno mezi pařížským vlivem z jihu a lilleským vlivem ze severu.

1.3 Ekonomika a hospodářství

1.3.1 Zemědělství

Počátky zemědělství v Pikardii sahají až do středověku, kdy docházelo k hojnému kácení lesů pro získání potřebné půdy k pěstování, v důsledku toho zabírá až 68% rozlohy regionu. Lesy obsazují 18% celkové rozlohy Pikardie, zbylých 14% představují obydlené části. Pikardie vždy hrála a hraje hlavní roli v zemědělské produkci díky vhodnému

¹⁵ CHEIZE, Robert ; CHÉDEMAIL, Sylvie. *Les régions françaises - atouts et problèmes.* s. 306

¹⁶ Ibid. s. 306

¹⁷ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions.* 3ème édition. s. 325

¹⁸ Brevet de technicien supérieur = Osvědčení o vyšší technické kvalifikaci

¹⁹ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions.* 3ème édition. s. 324

podnebí a poloze (díky blízkosti k Paříži již právě ve středověku docházelo ke komercializaci její produkce). Hlavní zemědělské produkty zde představují brambory, červená řepa (až 1 třetina celkové výroby ve Francii), cukrová řepa a obiloviny (zaujímají 2 třetiny plochy pro pěstování v Pikardii). Dále Pikardie patří mezi jedny z největších francouzských producentů fazolových lusků, špenátu, čekanky a cibule. Pěstované produkty přitahují mnoho velkých firem jako například Nestlé nebo Brindélices, které zde mají továrny a zpracovávají suroviny přímo na místě (zhruba 1 třetinu celkové produkce). Další důležitou součástí pikardského zemědělství tvoří chov dobytka. Téměř polovinu představuje chov skotu, s nímž je spojen mlékárenský průmysl. I v produkci mléka se Pikardie umísťuje na první příčky ve francouzském žebříčku.²⁰

Aby si Pikardie udržela svou pozici na stále se vyvíjejícím trhu, došlo k rozsáhlé restrukturalizaci zemědělsko-potravinářského průmyslu, především v departementech Somme a Oise, kde se nyní z velké části klade důraz právě na mlékárenství a cukrovarství.²¹ Dále se zaměřila na pěstování nových zemědělských produktů a produktů nepotravinářských (například pro kosmetické využití, biopaliva atp.)

Kromě velkých zemědělských firem existují v Pikardii samozřejmě i malí výrobci a farmáři. Tato oblast je plná farem, ve kterých je možné nahlédnout do jejich každodenního chodu. Mnoho z nich nabízí i ubytování. Jde o další způsob poznání regionu, lidí a kultury. Některé vesnické domky je možné si pronajmout úplně celé. Někteří farmáři a malovýrobci se registrují na různých internetových stránkách, například na *Bienvenue à la ferme*²², kde je možné si vyhledat tu pravou farmu nebo jiné venkovské ubytování podle různých požadavků.

S podkapitolou zemědělství je těsně spjata gastronomie. Místní kuchyně je velmi ovlivňována možnostmi regionu a jeho tradičními potravinami. Díky podnebí se na území Pikardie dobře pěstují jablka a tak mezi oblíbené nápoje patří již od 16. století cidre. Co se týče jídla, třemi nejvýznamnějšími specialitami je sýr maroille vyráběný z kravského mléka, žampiony, jejichž pěstování se výborně vede na jihu departementu Aisne a Oise a pro severní oblast typické jehněčí maso.²³

²⁰ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition.

²¹ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition.

²² Recherche. Bienvenue à la Ferme : Tourisme Rural : Gite, Camping à la Ferme, Ferme de découverte, Restaurant à la Ferme ... [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.bienvenue-a-la-ferme.com/recherche/sejours/2646>

²³ Picardie | Cuisine, gastronomie et boissons | Routard.com. Routard.com | Guide de voyages & week-ends | Forums & Photos [online]. Copyright © 2017 Cyberterre [cit. 22.06.2017]. Dostupné z: http://www.routard.com/guide/picardie/1689/cuisine_et_boissons.htm

1.3.2 Průmysl

Pikardie se, co se týče průmyslu, řadí na druhé místo ze všech regionů Francie společně s Alsaskem v počtu pracujících lidí v tomto sektoru. V roce 2005 tento počet činil 34,8% všech pracovních míst.

Pikardie je již od pradávna proslulá textilní výrobou – především vlny a lnu. Ty byly ještě před vznikem velkých továren produkovány v domácnostech nebo v menších vesnických dílnách. Tradici textilního průmyslu si Pikardie zachovala a výroba se přesunula do továren především v blízkostech měst Amiens a St. Quentin. Mezi další významné pikardské průmyslové odvětví (na 2. příčce v celofrancouzském měřítku) patří díky výrobcům příslušenství, kteří mají své továrny rozmístěné po celém regionu, automobilový průmysl. Jedná se o firmy Valéo, Veglia-Jaeger, Goodyear nebo Saint-Gobain. Počet pracujících lidí ve strojírenském průmyslu činí v Pikardii 1/4 všech zaměstnaných v průmyslovém sektoru. Dalším důležitým průmyslovým odvětvím je chemický průmysl, ve kterém pracuje až 15% obyvatel. Ten se zaměřuje především na výrobu léků a kosmetiky, které představují až polovinu celostátní výroby. Své továrny zde mají například značky Chanel, Saint Lauren a Colgate-Palmolive.²⁴ Některé továrny otevírají pro zájemce také technická a průmyslová muzea, o nichž se zmíníme v druhé části práce v kapitole č. 2.

Roku 1970 otřásla Francií ekonomická krize²⁵, v jejímž důsledku muselo být mnoho továren nejen v Pikardii zavřeno. Nicméně některé tradiční výroby byly od té doby obnoveny, a tak se nám naskýtá možnost cestovat do Pikardie i za průmyslovými památkami. Můžeme zde například navštívit pozůstalé mlýny, jichž byly dříve v Pikardii tisíce. Dnes můžeme zmínit mlýn v Saint-Maxent, celodřevěný větrný mlýn z roku 1739, který si dodnes zachoval svůj původní mechanismus²⁶, nebo mlýn v Grez postavený kolem roku 1600²⁷. Jak již bylo zmíněno výše, Pikardie má silnou tradici ve výrobě textilu a lnu.

²⁴ FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition.

²⁵ Encyclopédie Larousse en ligne - la crise des années 1970-1990. Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne [online]. Copyright © Larousse [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedia/divers/la_crise_des_années_1970-1990/187371

²⁶ Moulin à vent de Saint-Maxent, Musées et lieux de visites, www.somme-tourisme.com || Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright © ADRT80 [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/moulin-vent-de-saint-maxent/saint-maxent/pcupic0800010622>

²⁷ MOULIN CAVIER DE LA GUENAUDIERE / Visites / Guide Touristique de la Mayenne / Accueil - La Mayenne - Tourisme. Portail du tourisme du département - La Mayenne [online]. Copyright © Site officiel de Mayenne Tourisme

Kromě velkých továren na jejich výrobu si zachovala i menší, tradiční dílny, kde je textil vyráběn původním nezmechanizovaným způsobem. Například výroba textilu La Filandière ve Fresnoy-le-Grand je živoucí muzeum. Je zaměřená na produkci tapiserií a hedvábí, na jejichž výrobu používá původní metodu tkaní z roku 1920²⁸. Dále je možné navštívit i technická muzea, která ukazují zručnost obyvatelstva a umění starých řemesel. Jedním z těchto pikardských starých řemesel je zámečnictví. To se zde pěstuje již od 17. století a jeho produkci si můžeme prohlédnout v muzeu zámečnictví v obci Friville-Escarbotin.²⁹ Mezi další místní řemeslná umění patří také výroba flakonů, skla, keramiky a dokonce cihel. Zhotovování všech těchto produktů je možné vidět naživo v dalších specializovaných dílnách a muzeích.

1.4 Historie

Historie Pikardie je velmi bohatá, zasahuje až do starší doby kamenné a vzhledem k četnosti událostí, které se odehrály na tomto území je také těžko popsatelná ve zkratce. Nicméně můžeme říci, že se historie území Pikardie jak jej známe dnes začala formovat ve středověku, kdy dynastie Kapetovců sjednotila území do dnešní podoby a od této doby mluvíme o národní historii Pikardie.

1.4.1 Nejranější historie

Pikardie je jedním z nejbohatších regionů v Evropě co se týče archeologického potenciálu. Je také přezdívána „kolébka prehistorie“. Sice zde nalezneme jen málo antických památek, z nichž můžeme jmenovat arénu v Senlis, chrám v Champlieu nebo divadlo ve Vandeuil-Caply, nicméně se zde nachází velké množství oppid (Liercourt, l'Étoile, La Chaussée-Tirancourt). Důkazy, že na území Pikardie žil pravěký člověk přinesl v roce 1835 Jacques Boucher de Perthes, který objevil na břehu Sommy pravěkou sekeru z křemene. Tím započala éra četných archeologických vykopávek, z nichž většina je uložena v muzeu v Amiens a také v muzeu Boucher-de-Perthes v Abbeville. Další příčinou

[cit. 06.02..2017]. Dostupné z: <http://www.mayenne-tourisme.com/Guide-Touristique-de-la-Mayenne/Visites/moulin-cavier-de-la-guenaudiere-grez-en-bouere>

²⁸ [GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER]. *Picardie*. [Nouv. éd.], s. 32

²⁹ Musée du Vimeu | L'Union des Industries et Métiers de la Métallurgie du Vimeu. L'Union des Industries et Métiers de la Métallurgie du Vimeu [online]. Copyright © 2017 UIMM Vimeu. All rights reserved. [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: <http://uimm.vimeu.fr/musee-du-vimeu>

výjimečného archeologického bohatství Pikardie je fakt, že se jednalo o území invazí a bojů. Jelikož mnoho měst bylo zničeno během dvou světových válek, muselo se začít s jejich obnovou a při té příležitosti se našlo mnoho archeologicky cenných nálezů. Asi nejcennějším z nich je bronzová číše nalezená v Amiens ze začátku 3. století našeho letopočtu nesoucí jména šesti táborů Hadriánova valu.

V roce 250 před naším letopočtem se na území Pikardie odehrála zásadní událost – na severním břehu Seiny se usadili Belgové. Během galských válek, které probíhaly v letech 58-51 př. n. l. bylo toto území jedním z hlavních bojišť. „*Důkladné zkoumání literárních zdrojů indikuje, že zárodek regionu Pikardie se objevuje s územím, které Julius César nazval Belgium. Zde žili lidé, kteří tvořili spolky a měli společné instituce. Bellovaci z Beauvais, Senoni z Soissonais, Ambiani z Amiens, Morini z Boulogne, Atrebatii z Artois, Vermandi z Vermandois. Zde se nachází původ regionu Piakrdie.*“³⁰ Lidé obdaření stejným jazykem a kulturou se opevňovali v oblastech, které Římané zachovali a ustanovili tím obce (civitates) belgické Galie. Tyto oblasti měly přirozené hranice a stále je ve francouzské krajině můžeme pozorovat. První zmínku o pikardském obyvatelstvu nalezneme v rukopise *De proprietatibus rerum* benediktýnského mnicha Matthieu Parise. Jedná se o geografickou příručku ze 13. století. Pikardie je v ní popsána jako území belgické Galie, které zahrnuje města Beauvais, Amiens, Arras, Thérouanne a Tournai a které se táhne od Rýna až k moři.

Všechna velká města, která dnes v Pikardii známe, byla modernizována v době Římské říše. Římané v nich vybudovali lázně, amfiteátry, domy se sloupořadím a další stavby z toho důvodu, aby Galům předali svou kulturu a zvyklosti. Vesnice z této doby patří k těm nejlépe poznaným a popsaným ze západního světa. Rozlohu měly nejčastěji několik set metrů čtverečních s dvěma dvory: *pars urbana*, což bylo sídlo starosty a *pars agraria*, kde se nacházely statky a dům církevního představeného. Ve vesnicích také nesměla chybět svatá místa s chrámem, divadlem a lázněmi, která byla často ponechána na bývalých posvátných místech Keltů. Některé stavby jsou dosud částečně zachovány, například ve vesnici Champlieu.

Ve 3. století našeho letopočtu se Římská říše potýkala s krizí. Občanské války, záplavy, mor a barbarské nájezdy ničily města a vesnice. Po této době v některých městech zůstaly hradby, z nichž některé jsou dosud částečně zachovány. Tato města se nazývala *castra* (= opevněná města). Patří mezi ně například Noyon, Soisson, Beauvais nebo Senlis.

³⁰ COLLECTIF DES AUTEURS. *Picardie: Aisne – Oise – Somme*. s. 86

Po pádu Římské říše v roce 476 došlo k velmi rychlé germanizaci obyvatelstva, jelikož již ve 3. století n. l. bylo na území dnešní Pikardie mnoho barbarů.³¹ Tato oblast byla v té době součástí dentelinského vévodství (duché de Dentelin)³². V roce 843 byla uzavřena Verdunská smluva, která rozdělila Franskou říši na tři království. Dle této smlouvy připadlo území dnešní Pikardie Západofranské říši. Od 15. století byla severní část této říše obsazena Burgundskem a poté Španělskem.

1.4.2 Od středověku po světovou válku

Doba středověku je velmi úzce spojena s rozvojem křesťanství. V dlouhé periodě let mezi 4. a 9. stoletím docházelo k jeho intenzivnímu rozvoji, který vytvořil budoucí kulturní základ Pikardie a celé Evropy. Zavádění křesťanství bylo zpočátku limitováno pouze na města. Docházelo k němu pomocí vojenských skupin, které se vracely z dálného východu, a mělo podporu franských princů. Přibližování ke křesťanství našlo také dodatečnou podporu v misích irských a anglosaských poustevníků do Francie. Jedním z nich byl i Alcuin z Yorku, anglický mnich a filosof. Tito učenci měli v zemi velký vliv, jelikož díky nim docházelo ke stálému pohybu obyvatel v obou směrech mezi Pikardií a přímořskými zeměmi u La Manche a Severního moře.

Společně s rozkvětem křesťanství vzrůstala i politická moc biskupů. Kláštery si přisvojily veškeré antické dědictví a staly se centrem elit v nitru nevzdělané a „barbarské“ společnosti. Významní věřící byli postaveni do čela těchto center, kde se zároveň koncentrovala i politická moc. Tato podoba křesťanství byla založena na hodnotách přenesených z Dálného východu.

Během 12. a 13. století se společnost zásadně proměňuje. Roste počet obyvatelstva, zemědělství prosperuje, města se rozrůstají a rozvíjí se řemesla a obchod. Hlavní roli ve společnosti ale stále hraje duchovenstvo a hospodářská prosperita měst se prezentuje skrze kláštery. V Pikardii se začínají tvořit nové mnišské řády, například řády žebravé, františkáni, dominikáni nebo templáři. Díky tomu se na jejím území nachází tolik gotických památek.

Ve 14. století nastává ve Francii krize. Roku 1337 začíná stoletá válka a Pikardie se nachází přímo ve středu destruktivních bojů. Tato válka trvala celých 116 let, během kterých se střídaly časy příměří a bojů, nakonec z ní ale Francie vyšla jako vítěz. Stoletou

31 GRANT, Michael, *Pád říše římské*.

32 Historický region Francie (kolem roku 660). Částečně se rozprostíral na území dnešní Normandie, Pikardie a Flander.

válkou ale válečné problémy neskončily. V období mezi 15. a 18. stoletím ve Francii probíhaly náboženské války a války s Habsburky o Itálii a Pikardie se opět ocitla v jádru konfliktů. Po Burgunděanech sever Francie ohrožuje Karel V. a Španělé v čele s Filipem II.. Pikardie ztratila status bojového území až za vlády Ludvíka XIV., po podepsání pyrenejského míru.

Těsně před začátkem Velké francouzské revoluce je situace na pikardském venkově a předměstích velmi špatná. Nedostatek pracovních míst a hlad vedl k násilným vzpourám a k odporu k absolutistické vládě, což vrcholí na jaře roku 1789 revolucí, během které byla absolutní monarchie nahrazena vládou lidu a republikánstvím. Celé 19. století je dále charakterizováno četnými změnami režimů, od občanských vlád po pokusy k návratu k absolutismu nebo monarchii, které byly nezdávka doprovázeny revolucemi. Tyto změny byly ukončeny až roku 1871 nastolením Třetí Francouzské republiky. Ta trvala ze všech francouzských režimů nejdéle, až do druhé světové války.

1.4.3 První světová válka

Přestože Pikardie byla během své historie zpustošena válkou již mnohokrát, největší rány jí udělila první světová válka. 3. srpna 1914 Německo vyhlásilo Francii válku obsazením Belgie. Protože Němci chtěli obsadit Paříž, usadili se v Marne³³ a válečná fronta procházela skrz Pikardii od města Albert do Choisy-au-Bac, takže boje se odehrávaly přímo ve městech Santerre a Soissonais a postupem času byl obsazen celý region Aisne. Jedny z nejničivějších bitev kromě bitvy u Verdunu a u Artoise byly bitva u Sommy (1916) a u Chemin des Dames (1917). Roku 1918, po bitvě u Champagne, už Němci neměli žádné naděje na vítězství a 11. listopadu bylo uzavřeno příměří v lesích v Compiègne.

Po První světové válce zůstalo nejen v Pikardii mnoho zničených měst a byly promarněny miliony lidských životů. Proto nám z této doby zbylo hodně památných míst. Například Historický park Beaumont-Hamel, který provádí systémem zákopů a umožňuje realistický vhled do průběhu války. V jeho nejvyšším bodě je umístěna bronzová socha soba, která představuje symbol newfoundlandského královského regimentu, kterému je

³³ Departement Francie ležící v regionu Champagne-Ardenne

park vystavěn na památku.³⁴ Po válce v Pikardii zbyly také četné bunkry. Například podzemní bunkr Dračí jeskyně v obci Oulches-la-Vallée-Foulon, jenž se nachází na stezce Chemin des Dames. Jedná se o muzeum v původních prostorách úkrytu 15 metrů pod zemí.³⁵ V neposlední řadě se na pikardském území nachází bohužel i mnoho hřbitovů vystavěných na památku obětem obou světových válek. Jako příklad je možno uvést hřbitov cimetière chinois de Nolette v obci Noyelles-sur-Mer, kde jsou pohřbeni čínští dělníci pracující pro britskou armádu během první světové války. Se svým počtem pochovaných (kolem 96 000 lidí) se jedná o největší čínský hřbitov ve Francii.³⁶

1.4.4 Druhá světová válka

O dvacet let později, 1. září 1939, mír opět přeruší světová válka. Pikardská města jsou znovu bombardována. Mezi nimi hlavně Amiens, Doullens a Abbeville. Němci překročili hranici Sommy, jejich invaze téměř kompletně zničila město Beauvais a postupně obsadili celé území Pikardie. V roce 1941 Němci vybudovali na území města Compiègne tábor Royallieu, který sloužil jako výchozí tábor pro deportaci židovského obyvatelstva do dalších koncentračních táborů. Rok 1944 se stal zlomovým pro vývoj války ve prospěch spojenců. 8. února 1944 došlo k leteckému útoku na vězení v Amiens, při kterém se hnutí Résistance a letcům RAF podařilo osvobodit 255 politických vězňů.³⁷ 6. června proběhla jedna z nejvýznamnějších událostí druhé světové války, a to vylodění spojenců v Normandii. O tři měsíce později byla Pikardie osvobozena. 8. května 1945 dochází ke konečné kapitulaci Němců a nastává konec druhé světové války.³⁸

Druhá světová válka jako nejničivější konflikt za sebou zanechala zpustošenou krajinu a tak bylo nutné renovovat zničená území a znovu zavést do regionu průmysl. Pikardie obnovila svou zemědělskou tradici a také se stala atraktivním místem pro mnohé zahraniční firmy, které zde začaly stavět své továrny.

³⁴ Le mémorial terre-neuvien de Beaumont Hamel | Somme 14-18. Centenaire de la 1ère guerre mondiale dans la Somme | Somme 14-18 [online]. Copyright © Yazid Medmoun [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <http://www.somme14-18.com/lieu-de-souvenir/memorial-terre-neuvien-beaumont-hamel>

³⁵ Découvrez le musée et l'Histoire de la Caverne du Dragon | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-musee/decouvrir-le-musee/decouvrez-le-musee-et-lhistoire-de-la-caverne-du-dragon>

³⁶ Somme Tourisme / Le cimetière chinois de Nolette à Noyelles sur Mer < Somme < Picardie . Somme Tourisme / Location de vacance en Baie de Somme, hébergement en Picardie - Somme Tourisme [online]. Copyright © N.Herrmann [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: http://www-preprod.somme-tourisme.com/cdt80/somme_tourisme/decouvrez/grande_guerre/cimetiere_chinois_de_nolette

³⁷ DECAUX, Alain. *Histoires extraordinaires*. Paris: Perrin, c1993. ISBN 2262010161

³⁸ [GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER]. *Picardie*. [Nouv. éd.].

Úhrnem bychom mohli rozlišit v historii Pikardie 3 velké mezníky. Za první z nich by se dalo považovat období středověku, zejména léta mezi 12. a 13. stoletím, kdy bylo již území Pikardie definováno a došlo k jeho značnému hospodářskému rozkvětu, kterému pomohl zejména rozvoj křesťanství a vznik mnohých mnišských řádů. Toho období nám po sobě zanechalo významné katedrály a kláštery, které budou podrobněji popsány v druhé kapitole práce. Další důležitý a zároveň smutný mezník pro Pikardii představuje první světová válka. Po jejím ničivém dopadu nejen na Pikardskou krajinu a města nám zbyly mnohé památníky, hřbitovy a vojenské bunkry. Společně s třetí událostí, druhou světovou válkou, po sobě ale zanechala stopu obzvláště na pikardské patrimoine, neboli kulturním dědictví. Pikardané jsou hrdí na svou národní historii a především dopady těchto dvou válek ji velmi zasáhly. Je proto důležité tato místa a muzea navštívit a uctít.

1.5 Kultura a tradice

Jednou z velmi důležitých pohnutek pro cestování je touha po poznání tradic a kultury daného území. Každá oblast je v určitých zvyklostech specifická a svébytná. Pikardie se liší od ostatních regionů především svou architekturou, je známá nejen díky svým gotickým kostelům, které se nacházejí téměř v každém velkém městě, ale také díky klasickému stavitelství obytných budov. Mezi další odlišnost Pikardie patří její dialekt, který vychází ze starého langue d'oïl³⁹. Pikardským dialektem v širším slova smyslu se hovoří také v bývalém regionu Nord-Pas-de-Calais (kde se nazývá ch'ti) a v západní části Belgie. Každá z odnoží pikardského dialektu má své vlastní drobnější odlišnosti, ale základní morfosyntaktická pravidla sdílejí. S nářečím se pojí také odkazy na literaturu, o níž se taktéž krátce zmíníme. Neopomenutelnou součástí pikardské kultury tvoří gastronomie, která byla již lehce zmíněna v podkapitole zemědělství, v následující části se jí ale budeme zabývat více.

1.5.1 Architektura

Kromě velkolepých gotických katedrál a hradů, kterými je proslavena a kterými se budeme obšírněji zabývat v druhé části práce, se Pikardie pyšní také pozoruhodnou architekturou pro běžné užití. Každá oblast je v architektuře specifická zejména v použitém druhu materiálu. Tradičně byly pro stavbu obytných domů používány takové materiály, které se běžně vyskytovaly na daném území. Dnes je sever proslavený především svými stavbami z červených cihel, nicméně ty se začaly objevovat až v 19. století a ještě více po první světové válce. Mezi opravdu původní stavební materiály Pikardie patří například *torchis*, takzvaná mazanina. Jde o historický materiál užívaný především jako utěšňovač dřevěných konstrukcí. Vyskytoval se obzvláště na území Noyonnais, Clermontois a Thiérache. Zatímco v Noyonnais a Clermontois byla mazanina nahrazena právě červenými cihlami, v oblasti Thiérache byla pro své dobré tepelné vlastnosti a nízkou nákladnost zachována. V Thiérache se také nachází mnoho zajímavých cihlových kostelů a mezi místní specifikum patří také *pierre bleue*, užívaný zejména ve městech Hirson a Chimay. Na základy byla nejčastěji používána malta, pískovec nebo křemen. V oblasti Soissonnais převažovaly domy z vápence a v Brie ze sádry.

³⁹ Zaniklý středověký románský jazyk, kterým se mluvilo v severní části dnešní Francie, jižní části Belgie a Normanských ostrovech

I přes veškeré rozdíly v jednotlivých regionech ale jako stavební materiál jednoznačně převládá již zmíněná cihla. Jedná se o celou severní oblast Pikardie. Cihla je v této oblasti použita několika způsoby, jedním z nich je například hrázděné zdivo na hranici s Normandií. Můžeme ale pozorovat rozdíly mezi severem a jihem Piakrdie. Na jihu, který by architektonicky spadal spíše k regionu l'Île-de-France, cihla ustupuje kameni. Nejzdařilejší stavby se nacházejí ve městech Senlis nebo Crépy-en-Valois.

Některé regiony v Pikardii si dodnes zachovaly historický způsob bydlení a vzájemně se od sebe odlišují. Za návštěvu stojí například oblast Laonnais, kde se typická cihla mísí s vápencem a vytváří tak bílošedou barvu vnějších zdí domů. V Soissons jsou zase domy postavené z kamenů a jejich originalita tkví ve štítech ozdobených technikou *pas-de-moineaux*. V pays de Bray jsou domy sestavené z dřevěných konstrukcí a štíty mají naopak chráněné břidlicí. Velmi zajímavá je přímořská oblast, kde vládne lázeňská architektura. Jedná se o města Mers-les-Bains nebo Crotoy. Můžeme v nich nalézt honosné domy s fasádami ve stylu Belle Époque a se zdobenými lodžiiemi, balkony a takzvanými bow-windows. Tyto domy jsou také převážně cihlové, někdy kamenné. Jejich fasády jsou ale zdobené nabarveným dřevem a keramikou, mezi nejužívanější vzory patří geometrické a květinové motivy.⁴⁰

Co se týče typu obytných staveb, zmíníme si dva konstrukčně velmi odlišné. Prvním z nich je vesnický statek. Tato hospodářství se vyskytují po celé Pikardii a jedná se o nejtypičtější venkovská obydlí této oblasti. Jde o několik stavení uspořádaných kolem centrálního uzavřeného dvora. Velmi důležitá je stodola, dále obytná budova, která je nízká, jednopodlažní a vyskytuje se v zadní části dvora. Mezi stodolou a obydlím se nachází chlív a stáj. Vchod tvoří velká dřevěná vrata. V Thiérache se nacházejí podobné farmy, ovšem formované do tvaru L. V Santerre nalezneme tyto farmy zrekonstruované po první světové válce postavené z cihel.

Městská obydlí se velmi liší od těch venkovských. Přímo ukázkovým typem městských domů jsou rodinné domy v Amiens, takzvané *aménoises*. Postavené z červených cihel, úzké a několikaposchod'ové se naprosto vymykají. Jsou postavené na parcelách širokých jen několik metrů. Domy jsou na sebe těsně nalepené a tvoří tak celistvé bloky. Tato obydlí byla stavěna v době průmyslové revoluce v 19. století, kdy panovala potřeba stavět nové ubikace pro dělníky.⁴¹

⁴⁰ [GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER]. *Picardie*. [Nouv. éd.].

⁴¹ Amiens - PICARDIA, l'encyclopédie picarde. PICARDIA, l'encyclopédie picarde [online]. Copyright © Région Picardie [cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://www.encyclopedia.picardie.fr/Amiens.html>

1.5.2 Dialekt

Jak již bylo zmíněno, pikardský dialekt vychází z jazyka langue d'oïl a spadá do skupiny galorománských jazyků. Právě z langue d'oïl se vyvinula français standard⁴². Pikardský dialekt se ovšem od français standard velmi liší. Mezi hlavní vymezující znaky patří především rozdílná výslovnost hlásek, zahrnuje ale také četné morfologické a syntaktické rozdíly⁴³. Pod pojem pikardština můžeme zahrnout více drobnějších nářečí, není normovaná ani standardizovaná: „*V oblasti Somme ji označujeme jako picard, patois v Pas-de-Calais, na severu patois nebo chtimi, le rouchi v oblasti Valenciennes, a je tomu pouhých několik desetiletí, kdy Belgičané nazývali svůj jazyk pikardštinou, ne valonštinou.*“⁴⁴. Na každém území lze pozorovat drobné výslovnostní rozdíly, ale jazyk je všem srozumitelný a co je nejdůležitější, obyvatele pojí pocit společné kulturní identity.

Ve středověku se pikardským jazykem mluvilo téměř ve všech sférách života, byl jazykem spíše neutrálním, až do doby, kdy se oficiálním jazykem země stala francouzština (r. 1539). Pikardský jazyk se tedy odsunul na venkov a stal se jazykem používaným pouze orálně. Stále zde ale byly snahy jazyk povznést opět na regionální úroveň a byla tvořena díla, z velké většiny anonymní, psaná pikardštinou. V 19. století se pikardština díky rozvoji tisku opět dostává do širšího povědomí, píše jí převážně autoři, kteří usilují o šíření svých myšlenek mezi obyčejné lidi. Dále se venkovské obyvatelstvo hojně přesouvá do měst (hlavně kolem roku 1850), což má za důsledek urbanizaci pikardštiny. Důležitou roli zde hraje čtvrť Saint-Leu v Amiens, která se stává divadelním centrem. Zde vzniklo slavné pikardské loutkové divadlo v čele s postavou Lafleura, která se stala tak populární, že mezi léty 1810 a 1914 obsadila téměř všechny scény loutkových divadel v Amiens⁴⁵. I když v důsledku rozvoje kinematografie došlo k velkému poklesu počtu divadel v Amiens, loutkové postavičky jsou zde stále populární a postavu Lafleura je možné zahlédnout na mnoha místech.

Ve stejné době dochází k rozšiřování pikardštiny i v umělecky cenných dílech, vzniká pikardsky psaná poezie a satiry. Roku 1862 rodák z Amiens Édouard Paris napsal *Note sur l'orthographe picarde*⁴⁶, na jejímž základě přeložil do pikardštiny *Evangelium*

⁴² spisovná francouzština

⁴³ Důkladným popisem lingvistických rozdílů se v práci nebudeme zabývat, jelikož práce sleduje jiné cíle.

⁴⁴ UPJV - Université de Picardie Jules Verne [online]. Copyright © [cit. 24.02.2017]. Dostupné z: https://www.u-picardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/picard_pour_catalan_3_cle46265f.pdf, s. 2

⁴⁵ Amiens bylo opravdovým divadelním centrem té doby, loutkových divadel tam existovalo přes sedmdesát

⁴⁶ Ortografie pikardštiny

podle Matouše. Za Třetí republiky literatura psaná pikardsky stále vzkvétá, vzniká stále více uměleckých děl. Za zmínku stojí také Édouard David, nejslavnější z básníků té doby (např. *Marie-Chrétienne*, 1905).

První světová válka znamenala mezník také co se týče jazyka. Její konec představoval konec jedné éry a tak obyvatelstvo považovalo i pikardský jazyk za zastaralý a nová generace jej nechtěla používat. Dále docházelo k technologickým pokrokům a objevům a tyto mechanismy, jež potřebovaly nově pojmenovat, dostaly názvy v obecné francouzštině. Pikardský dialekt je tedy od této doby lehce na ústupu, jako obecně všechny dialekty, rozhodně je ale stále v povědomí obyvatel.⁴⁷

Dnes pikardština slouží především jako dorozumivací prostředek v rodinných kruzích, což jí dodává skrytý charakter. Neexistují žádné důvěryhodnější rozsáhlé průzkumy, kolik lidí pikardštinu aktivně používá a kolika lidem slouží pouze pasivně. „Přenos v rodinném prostředí zůstává jejím jediným způsobem přenosu. Pravděpodobně je na ústupu, ale z důvodu nedostatku přesných studií nemůžeme tento fenomén přesně kvantitativně vyjádřit.“⁴⁸ Přestože mnohé průzkumy ukazují, že Francouzi jsou na své dialekty pyšní a vázaní, v Pikardii bohužel neexistuje mnoho skupin bojujících o jeho záchranu. Proto je jeho pozice v dnešní době rozporuplná. Na jedné straně zde existuje silné nacionální uvědomění obyvatel, na druhé straně nízká institucionalizace dialektu přispívá k jeho nestabilitě. Naštěstí vznikají nové pikardské slovníky a stále existují periodika psaná pouze pikardsky, například časopis *Ch'Lanchron* ve Vimeau. Všeobecná tendence je ale jasná, pikardský jazyk je stále méně používaný. Pokud tento trend bude pokračovat a v brzké době se nic nezmění, což je pravděpodobné, je dialekt v ohrožení. Proto je pikardština zařazena na seznam UNESCO jako ohrožený jazyk.⁴⁹

Co se týče turismu a dialektu, pro turistu může být zajímavý jako kuriozita. Slyšet lidi bavící se na ulici tímto jazykem, pro turistu převážně nesrozumitelným. Francouzsky mluvící cestovatelé mohou porovnávat jeho rozdílnost se spisovnou francouzštinou. V běžné mluvě v obchodech, restauracích, institucích atp. se s ním ale nesetkají. Pokud jedeme do Pikardie a chceme se s ní seznámit celkově, včetně její kultury, je dobré o jejím dialektu vědět alespoň základní informace, jelikož tvoří část její identity a také smýšlení

⁴⁷ COLLECTIF DES AUTEURS. *Picardie: Aisne – Oise – Somme*.

⁴⁸ UPJV - Université de Picardie Jules Verne [online]. Copyright © [cit. 24.02.2017]. Dostupné z: https://www.u-picardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/picard_pour_catalan_3_cle46265f.pdf, s. 4

⁴⁹ Ibid. s. 4

obyvatel. Větší znalostí dialektu si turista bezpochyby získá náklonnost místních obyvatel a odkryjí se mu mnohé skryté krásy tohoto území.

1.5.3 Gastronomie

Gastronomie je jedním z velkých lákadel a motivací k cestování. Každá oblast se obvykle pyšní několika místními delikatesami nebo specialitami. Pikardie není výjimkou. Pikardská kulinářská tradice se rozvíjela v závislosti na její poloze a těží především z faktu, že se jedná o oblast zemědělsky velmi produktivní. Dále je pro její kuchyni důležitý rozvinutý chov dobytka a přímořská poloha. O všech těchto faktorech jsme se již zmínili výše. Nyní si dokážeme, jaký vliv mají na pikardskou kuchyni, a zmíníme si nejtípčtější pokrmy.

Asi nejužívanější potravinu v Pikardii představují brambory. Obyvatelé je konzumují téměř na všechny způsoby. Jelikož pikardská kuchyně je ze své podstaty venkovská, brambory jsou ideální přílohou i hlavním chodem. Dobře se kombinují i s jinou zeleninou pěstovanou na pikardském území. Tradičním pokrmem jsou takzvané *potages*, husté zeleninové polévky. Tento pokrm byl oblíbený proto, že se skládá výhradně z lokálních surovin, je vydatný a nenákladný. Nejznámější potage se nazývá *soupe de hortillons* a obsahuje brambory a zeleninu pěstovanou v hortillonnages v Amiens⁵⁰. Dále je známá také potage Crécy, jejíž základ je tvořen z mrkve. Existuje ale mnoho typů potages, například ze zelí, z dýně, z cibule nebo i s vepřovým masem. Mezi další zeleninové speciality Pikardie patří řeřicha pěstovaná v oblasti Chantilly. Přidává se do salátů, polévek i omáček. Jak již bylo zmíněno v podkapitole Zemědělství, známé jsou také žampiony a bílé fazolové lusky ze Soissons.

Co se týče masných pokrmů, pro svou jemnost a chutnost je nejvyhledávanější jehněčí. Nazývá se *mouton de pré-salé*, což znamená jehněčí z přímořské oblasti Marquenterre. Tato oblast je specifická tím, že její pastviny jsou pravidelně osmkrát do roka po dobu kolem osmi dní zalité mořskou vodou. Proto je toto maso tak jemné a bohaté na minerální soli. Mezi každodenně konzumovaná masa ale patří vepřové. Na venkově jsou velmi časté zabijačky podobné těm našim. Oblíbeným jídlem z vepřového masa jsou jelita a jitrničky, přidává se také do polévek. Dále na pikardském jídelníčku nalezneme králíčí maso, mezi nejznámější recepty patří králík dušený na cideru se sušenými

⁵⁰ Hortillonnages jsou zahrádky podél řeky Sommy, které vedou městem Amiens. Podrobněji se o nich zmíníme ve druhé kapitole.

švestkami. Lahodnou specialitou Pikardie je již od roku 1640 také kachní paštika z Amiens, která se nejčastěji podává s chlebem a salátem.

Díky přímořské poloze se velmi často v Pikardii konzumují mořské plody a ryby – platýsi, sledi, úhoři nebo krevety. Somma je nejhojnější řeka ve Francii na výskyt srdcovky jedlé, ta proto také patří mezi místní speciality. Úhoří maso se nejčastěji konzumuje uzené. Mezi Laonské speciality patří pirohy plněné rybím masem.

Mezi další typické pokrmy patří sýr *rollot*. Jde o sýr z kravského mléka vyráběný v oblasti Montdidier, typický svou žlutou barvou a formou ve tvaru srdce. Jeho výroba bohužel dnes už téměř vymizela. Dále nesmíme zapomenout na *ficelle picarde*, slanou palačinku podávanou se šunkou, smetanovou omáčkou, žampiony a posypanou strouhaným sýrem. Jedno z nejvíce symbolických jídel Pikardie je pórkový koláč *flamiche* z oblasti Santerre a Vermandois. Existuje také obměna tohoto koláče na koláč s cibulí, typický pro město Ponthieu.

Nelze opomenout ani dezerty. Asi nejdůležitější jsou amienské makronky. Nesmíme si je ale plést s těmi pařížskými. Makronky z Amiens mají jiný tvar i chuť. Jsou vyráběny z medu a mandlí, mají podobu malých dortíků a neobsahují žádnou náplň. V Amiens se vyrábějí již od 17. století a Pikardané jsou na ně náležitě hrdí. Mezi další sladké zvláštnosti Pikardie patří *confiture de lait*. V názvu sice figuruje slovo marmeláda, ale rozhodně se o ni nejedná. Jde o mléčnou sladkou hmotu s příchutí karamelu, která se vyrábí v departementu Aisne. Dále se v Pikardii konzumují různé koláčky s jablky nebo švestkami. Známý dezert je také *gâteau battu*, typ briošky vyráběný především ze žloutků tvarem připomínající cylindr.

Co se týče nápojů, v popularitě dominuje kromě vína cidre a pivo. Obměnou klasického cidru je *poiré*, cidre z hrušek. Z jablek a hrušek se vyrábějí také silnější alkoholické nápoje, *reINETte* a *poirette*. Zajímavý je cidre z jasanového listí, který se nazývá *frénette*. Pivovarnictví je v Pikardii velmi rozvinuté a místní pivovary produkují kvalitní piva. Jedním z nich je například pivovar De Clerck sídlící ve městě Péronne, jež stále udržuje tradici starobylého vaření piva a produkuje značky Poppy a Colvert. Zmíníme také pivovar Brasserie de la Somme v obci Domart-en-Ponthieu, který si sám pěstuje ječmen na výrobu piva. Velmi důležitý je fakt, že některé vinice na jihu Aisne nesou název

champagne, tudíž Pikardie je domovinou i šampaňského. Jedná se o oblast podél údolí Marne.⁵¹

51 Picardie | Cuisine, gastronomie et boissons | Routard.com. Routard.com | Guide de voyages & week-ends | Forums & Photos [online]. Copyright © 2017 Cyberterre [cit. 25.02.2017]. Dostupné z: http://www.routard.com/guide/picardie/1689/cuisine_et_boissons.htm

2 TURISTICKY ATRAKTIVNÍ MÍSTA

Ve druhé kapitole práce se budeme zabývat již konkrétními turisticky atraktivními místy v Pikardii. Nejprve si popíšeme památky známé nejen v Pikardii, ale i ve světě. Tato místa jsou v určitých aspektech výjimečná, něčím vynikají i v celosvětovém měřítku. Jde o místa, která by měl navštívit každý, kdo do Pikardie cestuje. Rozdělili jsme si je na podkapitoly dle jejich typu a to na katedrály, hrady a zámky, muzea, památná místa a přírodní památky. V druhé části této kapitoly si poté zmiňujeme některá méně známá místa, která ale rozhodně stojí za návštěvu

2.1 Známé památky

V Pikardii naleznem mnoho různých druhů zajímavostí a památek. O některých již byla zmínka v první kapitole práce, z nichž ty významnější si dále rozebereme v následující kapitole. Na začátek druhé kapitoly si zmíníme nejznámější památky, které by žádný cestovatel při své návštěvě neměl vynechat. Jak jsme si již zmínili výše, Pikardie oplývá mnoha gotickými stavbami, převážně katedrálami a kostely, kterými se budeme zabývat jako prvními. Dále nesmíme opomenout také hrady, jichž je na jejím území také dost. Jelikož byla Pikardie mnohokrát zasažena válkami, zbylo na jejím území nespočet památných míst a hřbitovů, z nichž některé budou také zmíněny v následující kapitole. V první části práce jsme si Pikardii definovali i z hlediska polohy a podnebí, nyní se budeme zabývat přírodními rezervacemi a památkami. Neopomeneme ani muzea a galerie.

2.1.1 Gotické katedrály

Pikardie patří mezi kolébky gotické architektury. Na jejím území se nachází kromě mnoha kostelíků, hradů a radnic také 6 velkých gotických katedrál – v Amiens, Beauvais, Laonu, Noyon, Senlis a Soissons. Všechny tyto katedrály patří k těm nejpozoruhodnějším v Evropě. „*Těchto šest katedrál pokrývá celou historii gotické architektury od počátku až po plaménkový styl, který odpovídá skutečnému architektonickému obrození.*“⁵² Za největší objev je považován vynález gotické klenby, která vytváří prostor pro velká skleněná okna, tedy vitráže. Díky nim je umožněn vstup světla dovnitř a je vytvořen

⁵² THIÉBAUT, Jacques. *Les cathédrales gothiques en Picardie: étude architecturale.*

prosvětlený, vzdušný prostor. Všechny tyto obrovské katedrály byly stavěny s cílem vyzdvihnout křesťanství.

Asi nejznámější katedrálou v Pikardii je katedrála *Notre-Dame* v Amiens. Svou délkou 145 metrů a výškou 42,5 metrů představuje nejrozlehlejší katedrálu ve Francii. Nachází se v samém centru města a její věže můžeme vidět ze širokého okolí, takže je téměř nemožné se ve městě ztratit. Jelikož byla postavena za velmi krátkou dobu v porovnání s ostatními stavbami tohoto druhu, zhruba za 50 let, její styl je výjimečně homogenní. Na této stavbě můžeme pozorovat vývoj gotické architektury od jejího vrcholu až po počátek plaménkové gotiky⁵³. Stavba katedrály byla započata roku 1220 za vlády krále Filipa Augusta. Její architekt, Robert de Luzarches, se inspiroval slavnou katedrálou v Reims postavenou několik let předtím. Její projekt byl velkolepý, obyvatelé Amiens chtěli stavbu, která by svou velikostí předčila všechny ostatní v okolí. Prostředků na stavbu bylo dost, protože Amiens se v té době těšilo velké prosperitě díky svému zemědělství, obchodu a poloze. Stavba byla až vrchní části věží dokončena za vlády Ludvíka IX. Francouzského roku 1269. Věže byly dohotovené až v 15. století. Je až k nevíře, že katedrála byla ušetřena první i druhou světovou válkou a nepoškozená se zachovala dodnes. Roku 1981 byla zařazena na seznam UNESCO.⁵⁴

Její půdorys je ve tvaru latinského kříže. Západní průčelí je zdobeno třemi portály, které nesou jména *Saint Firmin*, *Beau Dieu* a *Mère Dieu*. Tyto portály jsou bohatě zdobeny sochami, symbolizujícími především svaté a apoštoly. Uvnitř je katedrála zdobena štíhlými sloupy a vitrážemi, které vytvářejí vznosný a vzdušný prostor. Dlažbu tvoří bílé a černé dlaždice uprostřed uspořádané do labyrintu. Katedrála *Notre-Dame* v Amiens nabízí také unikátní světelné představení *La cathédrale en couleurs*, při němž jsou na fasádu promítány digitální snímky tak, aby podtrhly zdobnost portálů. Světelné efekty jsou doprovázeny i komentářem.

Další katedrálou, kterou si zmíníme, je katedrála *Saint Pierre* v Beauvais. Její klenba při své výšce 48,2 metrů představuje nejvyšší gotickou klenbu ve Francii. Katedrála od základu až po vrchol se tyčí 68 metrů vysoko. Původně na tomto místě stála katedrála *Basse-Œuvre* (z 10. století), která ale byla zničena dvěma požáry, a tak představení církve rozhodli, že bude předělaná na největší katedrálu své doby a roku 1238 se začala stavět katedrála *Nouvel-Œuvre*, odkázaná svatému Petrovi. Stavbu katedrály provázely mnohé

⁵³ Plaménková gotika je poslední fáze pozdní gotiky 15. století.

⁵⁴ FAURÉ, Monique., Jacques NOSARI a Gérald PECHMÈZE. *La Picardie*.

problémy, z důvodu chyb v opěrném systému se chór katedrály roku 1284 zřítíl a dodnes je třeba vynakládat velké prostředky na podpurná opatření. Dále se roku 1573 zřítíla i věž nad křížením. Klenba byla opravena, ale k úplnému dokončení nedošlo, proto je katedrála dodnes nedostavěná. Katedrála nemá věže a tvoří ji pětilodní chór s věncem sedmi kaplí a bohatě zdobená příčná loď. Elegantní apsida katedrály je lemována mnoha sloupy a její opěrné pilíře jsou zdobeny velkými sochami patronů Beauvais. U jižní stěny se nachází orloj z roku 1868, jehož základna se podobá pevnosti s více okny a jenž obsahuje 52 ciferníků.⁵⁵

Další katedrála *Notre-Dame* se nachází ve městě Noyon. Stejně jako Amiens a Beauvais bylo postiženo oběma světovými válkami. Město ale bylo znovu postaveno a pyšní se krásnou katedrálou a cihlovými domky. Katedrála z raně gotického období se od dvou již zmíněných liší prostou fasádou bez ozdob. „*Zahrnuje v sobě střízlivou robustnost románského stylu a zároveň velikost a harmonii, kterými ji obdařili velcí mistři zlatého věku katedrál*“⁵⁶ Její stavba se datuje až do roku 1150. Roku 1918 byla rekonstruována. V kontrastu se strohostí zbytku katedrály je jedna z jejích kaplí, která je postavena ve stylu plaménkové gotiky a také klasicistní hlavní oltář z 18. století. Během své stavby byla katedrála obehnána pozoruhodnými kanonickými a episkopálními bloky budov, které patří k nejlépe zachovaným v severní Francii. V severní části komplexu se nacházejí kanonické budovy jako je refektář a knihovna, v jižní části zase episkopální - biskupská kaple a palác, nyní přebudovaný na muzeum.⁵⁷

Čtvrtou katedrálou, jež si zmíníme, je katedrála v Laonu, opět s názvem *Notre-Dame*. Se svou výškou a pozicí na vysokém kopci dominuje rovinaté oblasti a poskytuje překrásný výhled na kilometry daleko. Její věže jsou zdobeny sochami symbolizujícími legendární laonské voly. Na jejím místě dříve stál kostel, zničený roku 1112. Katedrála představuje ukázkový příklad rané gotiky a jako jedna z mála katedrál té doby je stylově jednotná. Je složena ze čtyř poschodí, velkých rozetových oken a postavena z vápencového kamene. Dokončena byla roku 1235.⁵⁸

Nejmenší katedrála ze všech v severní Francii se nachází v Senlis. Je sice malá, ale také oplývá mnoha zvláštnostmi. Například na portálu můžeme pozorovat vůbec nejstarší

⁵⁵ TOMAN, Rolf. a Achim BEDNORZ. *The Art of Gothic: architecture, sculpture, painting*.

⁵⁶ *Picardie, Flandres, Artois*. s. 270

⁵⁷ FAURÉ, Monique., Jacques NOSARI a Gérald PECHMÈZE. *La Picardie*.

⁵⁸ [online]. Copyright © Anne Sophie FLAMENT [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.tourisme-paysdelaon.com/Decouvrir/Patrimoine-culturel/Cathedrale-Notre-Dame-de-Laon>

zobrazení korunovace Panny Marie nebo okázalé fasády z 16. století. Katedrála nese rysy raně gotické i pozdně gotické architektury.⁵⁹ Poslední katedrálou, kterou nám zbývá zmínit je katedrála v Soissons. Katedrála svatého Gerváce a Protáze je příkladem raně gotické architektury. Ve středověku spojovala jak část kanonickou, tak episkopální. Dnes se jedná o hlavní stavbu soissonske diecéze.⁶⁰

Gotika je charakteristická pro středověké umění Pikardie. Kromě katedrál se na jejím území nacházejí i gotické kláštery, například *Saint-Jean-des-Vignes* v Soissons, *Saint-Martin* v Bois, *Saint-Germer* ve Fly, krypta kostela Notre-Dame v městečku Ham nebo dokonce radnice v Compiègne, která reprezentuje flamboyantní gotiku v civilních stavbách.

2.1.2 Hrady a zámky

Hradů se v Pikardii vyskytuje nespočet. Proto budou v následující kapitole zmíněny pouze ty nejvýznamnější. Stavěly se převážně v oblastech, které byly územím invazí a bojů a jak již bylo zmíněno v první části práce, Pikardie byla vždy územím, na kterém probíhaly boje, tudíž není těžké si vysvětlit, proč se v této oblasti vyskytuje hradů mnoho. Města v těchto místech bylo potřeba opevnit. Jedná se převážně o místa na hranicích s Normandií a na severu departementu Somme. Do této kapitoly ale budou zahrnuta i luxusnější královská sídla a paláce převážně ze 17. a 18. století, která nesloužila jako bojová opevnění, nýbrž poskytovala svým majitelům komfort.

Středověké hrady nejenže hrály důležitou roli ve vojenské oblasti, ale také symbolizovaly sílu města, což bylo neméně důležité. První hrady byly stavěny v 10. století, byly stavěny ze dřeva a většinou byly obehnané příkopem, aby lépe ochránily obyvatele uvnitř. Později, kolem 12. století se dřevo začalo nahrazovat kamenem. Mezi tato první kamenná opevnění patří například věž hradu ve *Vic-sur-Aisne*, věž v *Clermont*, nebo věž *Johanky z Arku* v Compiègne. Tyto 3 památky se nám dochovaly celé, po jiných zbyly pouze trosky, mezi ně patří zřícenina hradu v Picquigny nebo pevnost v Lucheux, která patří mezi nejvýznamnější opevněná místa v Pikardii a která byla poničena během invazí v 15. a 16. století, zachovala se z ní ale majestátní hradní věž.

⁵⁹ Senlis - PICARDIA, l'encyclopédie picarde. PICARDIA, l'encyclopédie picarde [online]. Copyright © Région Picardie [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.encyclopedia.picardie.fr/Senlis.html>

⁶⁰ Cathédrale Saint Gervais et Saint Protas - Musées et patrimoine - Loisirs et Activités - Office de Tourisme de Soissons. Office de Tourisme de Soissons [online]. Copyright © [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.tourisme-soissons.fr/Loisirs-et-Activites/Musees-et-patrimoine/Cathedrale-Saint-Gervais-et-Saint-Protas>

Co se týče novějších hradů, které se stavěly ve 13. století, což byl první zlatý věk středověké architektury, patří mezi ně například *hrad v Coucy*, který měl ve své době rozlohu malé vesnice. Dnes z něj zbyly jen trosky, i přes mnohé snahy o jeho obnovu. Roku 1652 byl zbourán a dokonce sloužil jako kamenolom, než jej roku 1829 získal Louis-Philippe. Jeho zkázu dokončila první světová válka.⁶¹ Dále zmíníme trosky *hradu ve Fère-en-Tardenois*, který ve své době potvrzoval moc a bohatství zámeckých pánů. Jeho rozloha je opravdu velká a jeho ikonou je impozantní krytý most vedoucí přes příkop. Hradu patřilo také několik přilehlých budov, bývalá konírna je dnes přestavěna na luxusní hotel.⁶² Poblíž se nachází jeho menší bratr *Nesles-en-Tardenois*. Jako poslední z hradů ze 13. století si představíme *hrad v Crépy-en-Valois* v departementu Oise. Stojí na skalnatém výběžku a stavěl se velmi dlouhou dobu, protože v 16. století stále nebyl dokončen. *Les Tours du Valois* jsou jedinými pozůstatky hradu postavenými hrabaty z Valois, které ale byly poničeny během stoleté války. Dodnes se plně zachovala pouze hradní kaple *Saint-Aubin* z 12. století.⁶³

Druhý zlatý věk pro stavění hradů započal ve 14. století. Hrady kromě své vojenské funkce měly sloužit i jako pohodlná sídla. Tento trend nastolil Ludvík z Valois. Nejtypičtější ukázkou této tendence je hrad *Pierrefonds*, který představuje opravdovou dominantu departementu Oise a určitě stojí za zhlédnutí. Nachází se na okraji compiégneského lesa, blízko Paříže, proto byl také oblíbeným místem panovníků a nyní je vyhledávaným cílem turistů. Postavený již zmíněným Ludvíkem z Valois byl za dlouhou dobu své existence několikrát zničen. Poté si jej oblíbil Napoleon I., ale neměl čas na jeho rekonstrukci. Tu zajistil až Napoleon III. pod vedením architekta Eugèna Duca. Krása tohoto hradu spočívá ve dvojitěm cimbuří věží, donjonu a osmi věžích. Nechybí ani značné množství chrličů. Hradní věže jsou od sebe vzdáleny vždy 40 metrů a uvnitř se nacházejí sloupořadí, můstky a podloubí. Protože hrad byl hodně poničený a některé části se skoro vůbec nezachovaly, musel architekt využít svou představivost a zužitkovat několik architektonických stylů. Proto na stavbě můžeme pozorovat i prvky renesance a art nouveau, i když většina hradu zůstala samozřejmě věrná gotickému stylu. Určitě nejvýraznější částí pevnosti je původní justiční budova díky svým velkolepým dekoracím

⁶¹ Château de Coucy. Château de Coucy [online]. Copyright © 2016 Centre des monuments nationaux [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.chateau-coucy.fr>

⁶² Le château de Fère-en-Tardenois - Aisne. Aisne - Bienvenue sur le site du Conseil départemental de l'Aisne [online]. Dostupné z: <http://aisne.com/Le-chateau-de-Fere-en-Tardenois>

⁶³ Crépy-en-Valois - 60 - Château - Images de Picardie. [online]. Copyright ©2013 [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <https://crdp.ac-amiens.fr/idp/crepy-en-valois-60-chateau/>

z doby druhého francouzského císařství. Je dlouhá přes 50 metrů a prosvícená 22 okny.⁶⁴ Tato pevnost symbolizuje romantické představy z 19. století o tom, jak vypadal středověk.

Dalším dílem Ludvíka z Valois byl i hrad *Donjon de Vez*. Nachází se přímo v srdci departementu Oise, kolem něj se rozprostírá rozlehlý hradní park. Této stavbě dominuje majestátní hradní věž vysoká 27 metrů. Díky silným hradbám se dobře zachovaly i jiné budovy pevnosti, jako jsou kaple a obytná budova. Věž měla především obrannou funkci a k tomuto účelu byla velmi dobře vybavena. Její zdi jsou silné až 2 metry, ven se dalo vyjít pouze z prvního patra a to dvěma dobře chráněnými malými branami. V podlahách terasy věže byly ukryty díry, aby jimi v případě potřeby mohli vojáci shazovat na nepřítele kameny a hořící objekty. Kromě těchto praktických prvků je věž ozdobena i odstrašujícími chrličmi. Další budovou stojící za zmínku je hradní kaple ve tvaru hexagonu, která se nachází uprostřed ohrazeného prostoru. Kaple byla ve 20. století radikálně renovována, tudíž její vzhled je dosti odlišný od původní budovy. V podzemí kaple se rozprostírá pozoruhodná klenutá krypta, kde jsou uloženy sarkofágy ještě galorománské doby. Z původní obytné budovy zůstaly pouze vnější zdi a jde o nejstarší část hradu.⁶⁵

V departementu Somme na hranici s Normandií se nachází další z hradů ze 14. století, *Château de Rambures*. Zajímavostí je, že se jedná o první hrad ve Francii postavený kompletně z cihel a kamene. Jeho způsob konstrukce představoval inovaci v architektuře sloužící k obranným účelům a byl tedy velmi účinný. Jeho funkčnost se potvrdila během stoleté války, kdy byl hrad dokončen a zůstal cele zachován. Díky této funkčnosti jej můžeme nazvat spíše pevností. Přestože hrad sloužil k obranným účelům, po více než 600 let sloužil jako sídlo rodině de Rambures, proto jsou pozoruhodné také jeho interiéry. Pro turisty jsou připraveny speciální komentované prohlídky těchto interiérů. Kromě hradu samotného stojí za návštěvu i hradní park s rozsáhlým růžovým sadem. Park se rozkládá na ploše 15 hektarů a jeho součástí je také kapradinová část s více než padesáti druhy kapradin a jablečný sad. Za zvláštní pozornost stojí již zmíněný růžový sad o rozloze 3200 m², ve kterém se nachází kolem 500 druhů růží jak nových, tak z dřívějších dob. Dalším pozitivem je jeho dobrá poloha zhruba 150 km od Paříže a blízkost k *Baie de Somme*.⁶⁶

⁶⁴ Le Copyright © Oise Tourisme [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.oisetourisme.com/le-chateau-de-pierrefonds> château de Pierrefonds - horaires - contact - info - visite. Oise Tourisme | Week-ends et idées de visites proche de Paris [online].

⁶⁵ Le Donjon de Vez ++ Donjon de Vez. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © Donjon de Vez [cit. 15.04.2017]. Dostupné z: <http://www.donjondevez.com/fr/le-donjon/le-donjon.php>

⁶⁶ Accueil - Château Fort de Rambures. Accueil - Château Fort de Rambures [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.chateau-rambures-picardie.fr>

Po skončení stoleté války byla mnohá města vylidněna a mnoho hradů a zámků bylo zničeno. V 15. století ale započala éra prosperity, a tak byl velký počet staveb renovován nebo byly stavěny stavby nové. Kromě opevněných budov byla zakládána i šlechtická sídla. Proto v tomto období docházelo k mísení stylů a vznikaly i domy zčásti opevněné, ale zároveň již s důrazem na luxus a pohodlí. Jako ukázkový příklad nám může posloužit *Château d'Oigny-en-Valois*. Nachází se v departementu Aisne blízko Paříže. Hrádek nese prvky jak obranné architektury, čímž jsou důkazem pevné zdi a středověké věže s téměř žádnými okny, tak i estetické. Jeho strohost je oživena použitým materiálem, červenou cihlou, a dekorace stejně jako interiér našly svůj vzor v Itálii. Výsledkem je krásné, pohodlné a funkční šlechtické sídlo. Jako další příklad si můžeme uvést hrádek *Château de Fontaine Lavaganne* v departementu Oise, stylem velmi podobný předchozímu. Liší se v použitém materiálu, v tomto případě byl použit křemen, tudíž má stavba šedou barvu.

Nejokázalejší zámky byly stavěny během 17. a 18. století a to především v departementu Oise, jehož poloha blízko Paříže a bohaté lesy vhodné na lov byly velkým lákadlem pro bohaté šlechtice. Mezi dva nejvýznamnější patří zámek v Chantilly a zámek v Compiègne. *Château de Chantilly* je vlastně komplex skládající se ze dvou budov, z Petit Château a Grand Château, koníren, rozsáhlého parku a lesa. Celý komplex se rozprostírá na území velkém 7800 hektarů. Renesanční zámek je postaven na ostrůvku, kolem něj se rozprostírá vodní nádrž. Obdélníková budova představuje Petit Château. Ten byl vystavěn mezi lety 1550 a 1560 architektem Jeanem Bullantem a jedná se o jedinou původní a tedy i nejstarší část objektu. Nalezneme v něm původní komnaty princů z Condé a vévody z Aumale. Grand Château, budova trojúhelníkového tvaru, byla rekonstruována v 19. století a můžeme na ní pozorovat pozůstatky středověké pevnosti. Vlastníkem byl Henri d'Orléans, vévoda z Aumale, vášnivý sběratel uměleckých děl, který zde vytvořil cennou sbírku obrazů a knih. Nyní je celý komplex majetkem Francouzského institutu⁶⁷. Z Grand Château bylo vytvořeno muzeum s názvem *musée Condé*. V muzeu se nachází sbírka nábytku, obrazů, rytin, kreseb, knih a rukopisů nasbíraných vévodou z Aumale. Jsou zde k vidění díla od takových umělců jako jsou Botticelli, Raphaël, Poussin nebo Delacroix.⁶⁸ Podle přání v závěti vévody jsou obrazy vystaveny přesně tak, jak byly i za jeho života. Dále si lze v Grand Château prohlédnout i původní královské komnaty.

67 francouzská akademická instituce založená 25. října 1795 sídlící v Paříži

68 [online]. Dostupné z: <http://www.parisinfo.com/musee-monument-paris/71059/Domaine-de-Chantilly>

Nesmíme opomenout ani rozlehlý zámecký park. Za nejhezčí stavbu v něm je považována *La maison de Sylvie*. Park se skládá z francouzské zahrady, anglické zahrady a anglicko-čínské zahrady. Součástí anglicko-čínské zahrady je osada sestávající se z pěti malých venkovských domků z roku 1773⁶⁹. V anglické zahradě se zase nachází Venušin chrám inspirovaný řecko-římským antickým stylem. Jednu z nejdůležitějších částí komplexu tvoří jeho konírny. Chantilly se právem přezdívá město koní. Konírny založil Prince de Condé v roce 1740 a choval v nich přes 240 koní. Dnes je z koníren živoucí muzeum. V jeho prostorách se již přes 30 let pořádají slavná jezdecká představení a drezury.⁷⁰ Komplex Chantilly by měl navštívit každý, kdo cestuje do Pikardie. Vzhledem k jeho rozloze a všem možnostem, které nabízí, se jedná o jednu z nejvýznamnějších kulturních památek tohoto regionu.

Dalším důležitým zámekem, o kterém se zmíníme, je *Château de Compiègne*. Ten byl stavěn za vlády Ludvíka XV. a Ludvíka XVI. a je postaven v neoklasicistním stylu. Vzhledem ke své velikosti a bohatosti interiérů se jedná o jednu ze tří nejdůležitějších královských rezidencí ve Francii (vedle Versailles a Fontainebleau). Jeho oblíbenost panovníky tkvěla především v jeho poloze. Kolem zámku se totiž rozprostírá 14 000 hektarů lesa vhodného mimo jiné pro lov zvěře. Dále se jako pozitivní jeví blízkost k Paříži, pouhých 80 km. Původní rezidenci si zde dal postavit již Karel V. v roce 1380, nynější podobu ale získala až za vlády Ludvíka XV. v roce 1751. Později zámek sloužil jako sídlo i pro Napoleona I. a Napoleona III. Nyní je palác rozdělen na 3 části, které slouží jako muzea. Zájemci si mohou prohlédnout 4 původní pokoje a kolekce obrazů a soch. V další části se nachází muzeum druhého francouzského císařství, tedy umění a architektura z doby Napoleona III.. Poslední část slouží jako Národní muzeum automobilů a turismu.⁷¹

Neopomenutelnou součástí paláce tvoří rozlehlý park. Jeho rozloha činí kolem 700 hektarů. Byl navrhnut převážně ve stylu francouzské zahrady s důrazem na okolní krajinu.

69 Jardin anglo-chinois . [online]. Copyright © [cit. 16.04.2017]. Dostupné z: <http://www.domainedechantilly.com/fr/accueil/parc/jardin-anglo-chinois/>

70 Les spectacles et présentations équestres . [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.domainedechantilly.com/fr/accueil/grandes-ecuries/spectacles-presentations-equestres/>

71 Un palais royal et impérial | Musées et domaine nationaux de Compiègne. Musées et domaine nationaux de Compiègne [online]. Copyright © [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: <http://palaisdecompiègne.fr/un-palais-trois-musees/un-palais-royal-et-imperial>

Parkem prochází slavná alej *Beaux-Monts* dlouhá 5 km. Po celém parku můžeme nalézt sochy z doby Druhého císařství a jednou z jeho částí je také růžová zahrada.⁷²

2.1.3 Muzea

Pikardie je proslulá svým velkým počtem muzeí. V každém větším městě se nachází několik muzeí různého druhu, pozoruhodných i méně zajímavých, od klasických galerií přes technická muzea po muzea průmyslu nebo válečná muzea. Téměř každá významnější budova má své muzeum týkající se její historie. Některá muzea související s důležitými stavbami jsme si již zmínili v předchozích kapitolách (např. Musée de Condé v Chantilly), proto si v následující kapitole představíme pouze ta nejdůležitější a největší (např. *Musée de Picardie*) nebo ta nejvíce zajímavá. V Pikardii se nachází 35 muzeí se značkou *Musée de France*, což je značka vytvořená roku 2002 ministerstvem kultury. Jedná se především o státní muzea (některá mohou být i soukromá, ovšem bez výdělečného cíle), jejichž sbírky jsou natolik cenné a důležité, že jejich uchování a prezentace je ve veřejném zájmu všech. Jelikož nejsou výdělečná, mají tato muzea nárok na finanční podporu od státu.⁷³

Musée de Picardie v Amiens je muzeum neopomenutelné, jelikož se jedná o hlavní regionální muzeum, které také získalo známku *Musée de France*. Jde o umělecké a archeologické muzeum, ve kterém nalezneme sbírky od pravěku až po 20. Století. Založeno *Společenstvím starožitníků Pikardie* (*Société des Antiquaires de Picardie*) bylo stavěno mezi lety 1855 a 1867 podle modelu nového Louvru v Paříži, reprezentuje architektonický styl vlády Napoleona III. a je považováno za jedno z nejhezčích muzeí regionu. Mimo jiné mělo sloužit i jako symbol slávy regionu. V roce 1993 proběhla jeho rekonstrukce a nyní slouží jako základní prostor pro prezentaci současného umění, pořádání konferencí a přednášek.⁷⁴

Muzeum je rozděleno na 5 částí podle typu vystavovaných objektů. V suterénu se nachází sbírka nejstarších archeologických památek – pamětihodnosti ze starověkého

⁷² Le parc et le jardin des Roses | Musées et domaine nationaux de Compiègne. Musées et domaine nationaux de Compiègne [online]. Copyright © [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: <http://palaisdecompiègne.fr/un-palais-trois-musees/le-parc-et-le-jardin-des-roses>

⁷³ Accueil Ministère - Ministère de la Culture et de la Communication [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Aides-demarches> <http://palaisdecompiègne.fr/un-palais-trois-musees/le-parc-et-le-jardin-des-roses/Protections-labels-et-appellations/Appellation-Musee-de-France>

⁷⁴ Musée de Picardie. Picardie-Muses, les musées de Picardie [online]. Copyright © G.Gillmann [cit. 20.04.2017]. Dostupné z: <http://www.picardie-muses.fr/musees/musee-de-picardie>

Egypta, Řecka, pravěké vykopávky, galorománská architektura a památky z období vlády Merovejců. Všechny tyto sbírky jsou nesmírně bohaté, jelikož území Pikardie bylo hlavní oblastí archeologických nálezů v Evropě, jak jsme si již zmínili v podkapitole Historie 1.3.1. V přízemí pak nalezneme kolekci středověkého umění – sochy, keramiku, předměty ze slonoviny a náboženské objekty. Třetí částí muzea se nachází také v přízemí a zahrnuje sochařské umění ze 17. 18. a 19. století. Dále zde nalezneme Velký salon, v němž jsou vystavena plátna velkých malířů 18. a 19. století. Poslední část muzea se nachází v prvním poschodí a obsahuje sbírky obrazů. Kromě bohatých kolekcí je muzeum významné i pro krásu své vlastní architektury a zahrady. V roce 1975 bylo připsáno na seznam Inventáře historických památek (*Inventaire supplémentaire des monuments historiques*).⁷⁵

Velmi zajímavou stavbou je také tzv. *Familistère de Guise*. Byla postavena v polovině 19. století továrníkem Jean-Baptiste André Godinem jako ubytování pro dělníky pracující v jeho továrně. Ten chtěl, aby bohatství bylo rovnocenně rozděleno mezi všechny. Tato budova se stala uskutečněnou utopií. Familistère se skládá z pěti bytových domů a dalších zařízení jako je prádelna, zahrada, škola nebo dokonce divadlo. Dnes je Familistère dále obydlená, ale slouží také jako muzeum s více než 5000 m² expozic a několika hektary zahrad. Toto muzeum má přidanou hodnotu sociální, předvádí nám projekt dokonalé společnosti, města ve městě.⁷⁶

Samostatným typem muzeí jsou průmyslová a zemědělská muzea. Jedno z nejznámějších v Pikardii představuje *Musée de la Nacre et de la Tabletterie* neboli muzeum perletě a zdobných předmětů. Toto muzeum také získalo značku *Musée de France* a nachází se v departementu Oise, kolébce tohoto řemesla. Dnes již toto umění téměř vymizelo, ale muzeum ve městě Méru si stále zachovalo své „savoir-faire“. Kromě rozsáhlých sbírek rozličných řemeslných předmětů (jelikož tento obor je nesmírně široký) jako jsou doplňky, předměty pro hygienu, bižuterie, knihy nebo nábytek v komplexu pracují zaměstnanci schopní toto řemeslo stále vykonávat. Toto nemateriální kulturní dědictví je velmi důležité a zajímavé. Umožňuje tvoření nových objektů nebo restaurování těch starobylých a také funguje jako jakési centrum konzervace starého umění. Muzeum pořádá prohlídky s demonstracemi práce řemeslníků, jedná se tedy o živé muzeum téměř zaniklého řemesla.⁷⁷

⁷⁵ [GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER]. *Picardie*. [Nouv. éd.].

⁷⁶ Familistère de Guise. Picardie-Muses, les musées de Picardie [online]. Copyright © Amélie Lesueur [cit. 22.04.2017]. Dostupné z: <http://www.picardie-muses.fr/musees/familistere-de-guise>

⁷⁷ Historique du musée. Musée de la Nacre et de la Tabletterie [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://musee-nacre.com/fr/musee>

Zemědělská muzea hrají také velmi významnou roli v kultuře Pikardie, jelikož se jedná o převážně zemědělský region. V těchto muzeích můžeme pozorovat klasický zemědělský život regionu, staré techniky i nové trendy. Nabízejí odpočinek od města v poklidné přírodě, objevení podstatné části kultury regionu a velmi často i domácí gastronomické produkty. Jedním z mnoha zemědělských muzeí je *Musée de la vie Agricole et Rurale* v Oise, které všechny tyto aktivity nabízí. Jako další muzeum tohoto typu si zmíníme továrnu a muzeum *La Sucrerie de Francières*. Cukrovarnictví má v Pikardii velmi silnou tradici a stále je pro její zemědělství důležité. Tento komplex je ukázkovým příkladem továrny, která ke své činnosti připojila i muzeum a pořádá komentované prohlídky pro veřejnost i do prostor výroby. Jednu část tvoří klasické muzeum vztahující se k historii cukrovarnictví. Nevystavuje předměty, ale spíše panely s popisky, výpověďmi bývalých zaměstnanců atd., takzvané nemateriální kulturní dědictví. Zde si lidé udělají základní obrázek o cukrovarnictví. Dále se postoupí do prostor továrny, kde je na řadě již praktická část. Návštěvníci se mohou podívat na postupy práce s rostlinami a produkci cukru.⁷⁸

⁷⁸ LE CENTRE D'INTERPRETATION. [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://la-sucrerie.hautsdefrance.fr/spip.php?rubrique29>

2.1.4 Památná místa

S muzei jsou těsně spjata památná místa a hřbitovy připomínající nám tragickou historii válek. Jak již bylo řečeno v kapitole Historie, Pikardie je územím, na kterém se válčilo velmi často, a proto zde vzniklo těchto smutných míst mnoho. Největší ranou pro region byla první světová válka. Zanechala po sobě nejvíce mrtvých, tudíž i nejvíce válečných hřbitovů a památných míst. „V Pikardii se nachází přes 300 válečných hřbitovů, rozmístěných ve všech třech departementech, nepočítaje hroby a hrobky, které můžeme nalézt na obecních hřbitovech“.⁷⁹ Nejčastěji zde nalezneme hřbitovy francouzské, anglické, americké a německé, nachází se zde ale i hřbitovy jiných národů, například již zmíněný čínský hřbitov v Noyelles-sur-Mer. U mnoha větších hřbitovů byly postaveny pomníky a vznikla z nich památná místa, která jsou roztroušena po celém území Pikardie, zmíníme si ale pouze ty nejvýznamnější.

Prvním vybraným válečným památným místem je *Chemin des Dames*. Nachází se v departementu Aisne mezi Laonem, Soissons a Remeši a jednalo se o úsek nejčtetnějších bitev. V mapě ji nalezneme také jako silnici D 18 CD, která začíná ve městě Corbeny a napojuje se na hlavní silnici N2. Chemin des Dames je úsek dlouhý asi 30 km.⁸⁰ Za první světové války se podél něj ustálila válečná fronta a tak tato cesta získala symbolický význam. Jelikož se jedná o rozsáhlý úsek, nalezneme na něm mnoho hřbitovů, muzeí a památných míst. Pouze na úseku Chemin des Dames se nachází 31 hřbitovů: „Dnes na úseku Chemin des Dames můžeme spočítat 14 francouzských hřbitovů, 9 německých, 5 anglických, jeden americký stejně jako jeden italský hřbitov v Soupir a jeden dánský v Braine“.⁸¹ Mezi hlavní záchytné body patří i již dříve zmíněný bunkr *Dračí jeskyně* s muzeem. Dalším důležitým místem k zastavení je městečko *Cerny-en-Laonnois*. Nachází se přibližně v polovině cesty a nalezneme v něm kapli (*Chapelle-Mémorial*) a francouzský a německý hřbitov. Právě na tomto místě se v dnešní době nejčastěji konají různé vzpomínkové akce⁸². Mezi Dračí jeskyní a městečkem Craonne se nachází *Plateau de Californie*. Původní město Craonne bylo během první světové války kompletně zničeno,

⁷⁹ [online] [cit. 20.06.2017]. Dostupné z: <http://www.pikardie1418.com/fr/decouvrir/cimetieres-militaires.php>

⁸⁰ [online] [cit. 20.06.2017]. Dostupné z: <https://www.google.cz/maps/place/Chemin+des+Dames,+Francie/@49.4448638,3.6543574,17z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47e9ad11641daf21:0x90dbd32eb0f6a8cc!8m2!3d49.4448638!4d3.6565461?hl=cs>

⁸¹ Les cimetières du Chemin des Dames | Site officiel du tourisme en France. France.fr – le site officiel du tourisme en France [online]. Copyright © [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <http://france.fr/fr/a-decouvrir/cimetieres-chemin-dames>

⁸² Cerny-en-Laonnois : la Chapelle-Mémorial et les cimetières français et allemand | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/les-principaux-sites/cerny-en-laonnois-la-chapelle>

dnes se v těchto místech nachází arboretum. Plateau de California je podobně symbolické místo jako Verdun. Právě na tomto místě se roku 1917 odehrála jedna z nejkrvavějších bitev pod vedením generála Nivella. Dnes se jedná o památné místo, které poskytuje krásný výhled do krajiny a jeho trasa je lemována vzdělávacími panely⁸³. Jako poslední důležitý bod na Chemin des Dames si zmíníme *Fort de la Malmaison*, vojenské opevnění na opačném konci Chemin des Dames. Nachází se přímo uprostřed mezi Laonem a údolím řeky Aisne. Z důvodu této strategické polohy se o opevnění bojovalo během celé první světové války. Dnes z něj zbyly pouze ruiny pokryté rostlinami. Vedle bunkru sousedí velký německý hřbitov z druhé světové války.⁸⁴ Chemin des Dames je ideální objevovat na kole. Při tomto typu cestování je jednoduché dělat si časté zastávky na vzpomínkových místech dle výběru a zároveň se kochat krajinou. Pikardie nemá mnoho vyvýšenin a tak je tato trasa sjízdná i pro méně zdatné cyklisty, navíc se její délka dá regulovat podle vlastního uvážení. Jde o ideální spojení výletu do přírody s poznávací přidanou hodnotou.

Jako další památné místo si představíme *Historial de la Grande Guerre*. Historial se skládá ze dvou muzeí, jedním v Péronne a druhým v Thiepval v departementu Somme. Vznikl roku 1992 na popud generální rady departementu Somme jako připomínka této smutné události. Thiepval leží přímo v srdci bojiště bitvy u Sommy (1916) a kromě muzea se v něm nachází velký památník se hřbitovem. Muzeum bylo otevřeno teprve v roce 2016 a zaměřuje se na historii bitev u Sommy, zvláště té z 1. července roku 1916 a také na osudy padlých vojáků. Důležitější stavbu v Thiepval ale představuje francouzsko-anglický památník. Jde o jednu z nejimpozantnějších staveb tohoto druhu na světě. „*Připomíná, že bitva u Sommy, která se odehrála mezi 1. červencem a 18. listopadem 1916, byla s 1 200 000 oběťmi nejkrvavější bitvou první světové války.*“⁸⁵ Muzeum v Péronne tvoří moderní budova a část expozic se nachází v hradu ze 13. století, který byl během války obležený. Hrad jako část muzea byl vybrán ze symbolického důvodu, protože byl vždy považován za ochránce města a nyní představuje symbolický vstup do něj. Moderní část muzea je

⁸³ Le Plateau de Californie | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/les-principaux-sites/le-plateau-de-californie>

⁸⁴ Fort de la Malmaison | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/vestiges/fort-de-la-malmaison>

⁸⁵ Mémorial – Historial de la Grande Guerre. Historial de la Grande Guerre – Musée de la Première Guerre Mondiale [online]. Copyright © Copyright 2016 Historial de la Grande Guerre [cit. 06.05.2017]. Dostupné z: <http://www.historial.fr/musee-de-site-thiepval/memorial/>

postavena z betonu a v jednoduchém stylu. Expozice uvnitř připomínají historii sommského území.⁸⁶

Území Pikardie těžce zasáhla i druhá světová válka. Jako památku na ni si představíme muzeum nacházející se na historickém náměstí města Tergnier v departementu Aisne. Jde o *Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie* (muzeum odboje a deportace). Muzeum je úzce spojeno s odbojářem Etiennem Dromasem. Ten jako první přišel na nápad uctít památku zemřelých během druhé světové války a tak roku 1986 vzniklo toto muzeum. Muzeum kromě stálých klasických expozic nabízí také komentované výlety po stezkách kolem města, takzvané *Sentiers de la mémoire*. Jde o trasy lemované informačními panely se svědectvími přeživších, historií a činech odbojářů. Nabízí také přepisy reálných dokumentů nebo deníkových záznamů vojáků. Lze si vybrat z několika okruhů podle délky či s výkladem nebo bez.⁸⁷

Tato památná místa tvoří velkou část kulturního dědictví Pikardie, tzv. patrimoine, jelikož se jedná o podstatnou část historie tohoto území. Můžeme říci, že právě to, že Pikardie byla ústředním místem bojů, ji z velké části definovalo a je třeba tento fakt brát na vědomí při jejím poznávání a tato místa navštívit.

⁸⁶ Contexte et environnement – Historial de la Grande Guerre. Historial de la Grande Guerre – Musée de la Première Guerre Mondiale [online]. Copyright © DR [cit. 06.05.2017]. Dostupné z: <http://www.historial.fr/musee-de-collection-peronne/presentation/contexte-et-environnement/>

⁸⁷ Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie - Les sentiers de la mémoire. Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie - Le Musée [online] [cit. 06.05.2017]. Dostupné z: <http://www.mrdp-picardie.com/sentiers-de-la-memoire-257.html>

2.1.5 Přírodní památky

V poslední podkapitole kapitoly č. 1.2 si představíme přírodní památky regionu Pikardie, kterých také není málo. Jak již bylo zmíněno v první kapitole práce, Pikardie je převážně rovinatá zemědělská oblast s přímořským podnebím, plná polí a zelených prostranství. Důležitou roli, co se týče přírodních památek, hrají řeky, které při svých březích tvoří rozsáhlá rašeliniště a močály, jež jsou domovem pro mnohé druhy ptáků a rostlin. V těchto místech byly založeny chráněné zóny. Do přírodních památek Pikardie spadají také lesy, ty jsme si ale již zmínili v předcházejících kapitolách a nebudeme se jim tedy věnovat. Asi nejdůležitější přírodní dědictví Pikardie představují dvě zátoky – Baie de Somme a méně známá a menší Baie d'Authie. Nicméně můžeme sem zařadit také zahrady a parky a zvláštní typ přírodní atrakce *Hortillonages* v Amiens.

Jedním z nejzajímavějších a nejkrásnějších míst v Pikardii je *Baie de Somme*, neboli Sommská zátoka. Jde o výjimečné místo především pro svou bohatou faunu a floru, představuje hlavní migrační zastávku až pro 300 druhů ptáků a také zde žijí kolonie tuleňů šedých a tuleňů obecných. Nejenom díky tomuto faktu je Baie de Somme zařazena na seznam chráněných přírodních památek. Tato přírodní rezervace zabírá plochu 3000 hektarů, z nichž 120 hektarů tvoří ornitologický park *Marquenterre* přímo v srdci Baie de Somme. V průběhu celé sezony lze v parku zahlédnout například brodivce, bahňáky, různé druhy vodních ptáků a pěvců. Baie de Somme se nachází v místě, kde se řeka Somma rozšiřuje a vlévá se do moře a tvoří 72 km² široký výřez. V délce má kolem 12 km. Díky přílivu a odlivu se podstatná část zátoky střídavě zalévá vodou a při odlivu můžeme v odhalených místech pozorovat močály, potůčky, prolákliny nebo pohybující se písky. Právě z místních pastvin zalévaných pravidelně slanou vodou pochází slavné jehněčí pikardské maso *mouton de pré-salé*.⁸⁸

Baie de Somme díky svému rozsahu nabízí mnoho míst k objevování i kulturní vyžití. Kromě pozorování ptáků jsou velkou atrakcí již zmínění tuleni. Jejich kolonie patří mezi největší v severní Francii. Lze je pozorovat na několika místech, například z výběžku *Le Hourdel* v městečku *Cayeux-sur-Mer* na jihu zátoky nebo ve větších přístavních městech *Saint-Valery-sur-Somme* a především v *Crotoy*. Většina pozorovacích míst je od kolonií více vzdálena, aby zvířata nebyla rušena. Je ovšem možné se s nimi setkat blíže při

⁸⁸ [GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER]. *Picardie*. [Nouv. éd.], s. 138

výletech na člunu, kayaku nebo paddleboardu. Města nabízejí i komentované výlety za tuleni s průvodcem.⁸⁹

Města *Saint-Valery-sur-Somme* a *Crotoy* se určitě vyplatí navštívit nejen z důvodu pozorování tuleňů. První z nich je krásné historické město s impozantním hradem a přístavem. Především toto město nabízí překrásný výhled na celou Sommskou zátoku z jeho části *Ville haute*. Tam se také nachází kostel Svatého Martina v gotickém stylu nebo pozůstatky věže Harold z 11. století. Městečko *Crotoy* se nachází na druhém konci zátoky. To okouzlí především svými malebnými domky v anglo-normanském sytlu a lázeňskou architekturou.

Dále si zmíníme *Baie d'Authie*, menší sestru *Baie de Somme*, nacházející se o pár kilometrů severně dále. Tato zátoka tvoří přirozenou hranici mezi departementy *Somme* a *Pas de Calais* a leží mezi pláží *Fort-Mahon-plage* na jihu a městem *Berck-sur-Mer* na severu. *Baie d'Authie* je bohatá převážně na speciální druhy léčivých rostlin jako je například pupalka, rakytník nebo pelyněk. Pokud navštívíme Pikardii v létě, *Baie d'Authie* nás okouzlí rozkvetlými pláněmi plnými limonky obecné. Kolonie tuleňů zde žijí také a nejlépe je lze pozorovat z výběžku ve městě *Berck-sur-Mer*. Důležitým místem v této zátoce je pláž *Fort-Mahon*, která je ideálním místem pro dovolenou.⁹⁰

Další přírodní zajímavostí Pikardie jsou *Hortillonages* v hlavním městě *Amiens*. Jde o malé zahrádky na březích řeky *Somme* začínající přímo v centru města, několik set metrů od katedrály *Notre-Dame* a vedoucí desítky kilometrů daleko. Zahrady se rozprostírají na ploše 300 hektarů a délka kanálů je 65 km. Díky těmto kanálům se *Amiensu* přezdívá také *Benátky severu*. Původně tyto plochy pokrývaly močály, lidé je začali kultivovat a využívat už před 2000 lety a původní plochy k pěstování zeleniny zabíraly až 10 000 hektarů. Zahrádky slouží k pěstování různých druhů zeleniny – převážně mrkve, zelí, brambor, pórku. Tato zelenina slouží k přípravě typické amienské polévky *soupe de hortillon*. Břeh řeky lemovaný malebnými zahrádkami lze projít pěšky, ale lepší způsob objevování *Hortillonages* je na loďce, s průvodcem nebo bez něj. Dnes patří *Hortillonages* k jedním z nejnavštěvovanějších míst v *Amiens*.⁹¹

⁸⁹ Les phoques de la baie de Somme. www.somme-tourisme.com | Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright ©epegard [cit. 20.05.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/la-baie-de-somme/la-baie-de-somme-refuge-des-phoques>

⁹⁰ la baie d'Authie au nord de la baie de Somme. www.somme-tourisme.com | Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright ©Association de Valloires [cit. 20.05.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/inspirez-soufflez-respirez/rando-gourmande-en-baie-dauthie>

⁹¹ Visite des Hortillonages d'Amiens : en barque, à pieds... Les Hortillonages d'Amiens [online]. [cit. 20.05.2017]. Dostupné z: <http://www.hortillonages-amiens.fr/visite/>

Dále do kapitoly přírodních památek řadíme parky, z nichž velmi zajímavý je *Parc Jean-Jacques Rousseau*, také přezdívaný park osvícenců, ve městě Ermenonville. Jde o velmi starý park v anglickém stylu založený mezi lety 1766 a 1757 markýzem René de Girardin. Své nynější jméno získal později po slavném filozofovi, který zde strávil posledních 6 týdnů života, proto se také toto místo stalo poutím místem literátů. Park se dělí celkově na tři části – západní část, neboli *Le Désert* (Pustina), severní část s přilehlým zámkem a jižní část, takzvaný *Grand Parc* (Velký park). Park zabírá plochu 50 hektarů a místo pro něj zvolené se jeví jako ideální, vyskytuje se totiž ve velmi rozmanité, mírně zvlněné krajině, proto se v jeho prostoru vyskytují přírodní jezírka a vyvýšeniny a tvoří tak dokonalou přirozenost parku. Markýz se také inspiroval myšlenkami v románu *Julie aneb Nová Heloisa* Jeana-Jacquesa Rousseaua a to v tom smyslu, že chtěl zahradu co nejvíce tvořenou právě samotnou přírodou, odmítal zahradu pravidelnou. Aby podtrhl její romantický nádech, zakomponoval do zahrady také různé jeskyně a rozvaliny. Hlavním filozofickým záměrem markýze bylo vytvořit místo „*kde začíná moderní svět, kde se sociální smír pochází z antických ideálů a kde se jedinec rozpíná mezi autonomií a univerzálností.*“⁹² přesně v duchu osvícenství. Zdůrazňoval roli přírody jako společného místa pro všechny, místa, kde se mnohou setkávají lidé všech jazyků a vyznání. Proto měla také tato zahrada mnoho slavných návštěvníků od spisovatelů přes malíře po hudební skladatele a filozofy. Dnes láká turisty pro svou ojedinělost a je přímo oázou klidu poblíž Paříže.⁹³

Opačným typem zahrady jsou *Jardins des Valloires* v departementu Aisne patřící k bývalému klášteru Valloires. Už svou rozlohou se liší, zabírají "pouze" 8 hektarů půdy. Jde spíše o botanickou zahradu, rozdělenou na francouzskou a anglickou část založenou roku 1987. Její zajímavostí je, že skýtá přes 5000 druhů rostlin rozdělených ne podle botanického zařazení, nýbrž dle jejich estetické funkce. Dalším důvodem k návštěvě zahrady je klášter z 12. století. Zahrada byla zařazena na seznam „*jardin remarquable*“ a je považována za jednu z nejhezčích ve Francii.

⁹² Bienvenue | Centre Culturel de rencontre. Centre Culturel de rencontre | Parc Jean Jacques Rousseau [online]. [cit. 22.05.2017] Dostupné z: <http://parc-rousseau.fr/le-jardin/presentation/>

⁹³ Ibid.

2.1.6 Skryté poklady

Pikardie kromě slavných památek nabízí, jako každý jiný region, také obdivuhodná místa, která mnoho lidí nezná a zůstávají tak skryta velkému množství turistů. Tato místa nenalezneme v každém průvodci a je třeba vyvinout trochu úsilí k tomu, abychom je objevili. Ovšem stojí to za to, protože narazíme na neméně krásné objekty, skryté velkému zájmu lidí, tudíž s intimnější atmosférou. V následující kapitole si některá z nich zmíníme.

Jednou ze skrytých krás Pikardie je městečko *Septmonts*, které se nachází pár kilometrů jižně od města Soissons. Je proslaveno svým hradem, kostelem a kamennými domky, zdobené ve stylu „pas de moineaux“, charakteristickým architektonickým prvkem oblasti Soissons. Kostel byl postaven na konci 15. století a je zajímavý především díky své osmiboké zvonici. Dále uvnitř nalezneme původní nábytek ze 17. a 18. století a dřevěné obložení chóru. Hlavní dominantou města je ale *Château de Septmonts* ze 14. století, podobný typ stavby jako byl již v první kapitole zmíněný *Donjon de Vez*. Hrad sloužil jako sídlo biskupů ze Soissons, kteří jej dali vystavět. Obytná budova patří k těm nejmladším, ale zároveň nejvíce zničeným, jelikož byla zbombardována během první světové války. Jediná zachovaná část je donjon, opevněná impozantní věž tyčící se 47 metrů vysoko. Svým tvarem je donjon velmi neobvyklý a naznačuje, že spíše než funkci obrannou měl funkci obytnou.⁹⁴ Všechny tyto aspekty dohromady tvoří unikátní atmosféru městečka Septmonts a proto stojí za to jej navštívit. Důkazem o jeho půvabu může být i fakt, že si ho oblíbil i Victor Hugo při své návštěvě roku 1835, v dopise své ženě napsal: „*V okouzlivém údolí se nachází obdivuhodný, stále dokonale obyvatelný hrádek z 15. století. Je to to nejpůsobivější ubytování, jaké si můžeš představit. Starodávný dům biskupů ze Soissons.*“⁹⁵ Dalším neopomenutelným plusem je dobrá dostupnost ze Soissons.

Mezi velmi zajímavé pamětihodnosti patří opevněné kostely ve městě *Thiérache*. V něm a jeho okolí jich nalezneme přes 60. Jedná se o velkou kuriozitu Pikardie, kterou jsme sice zařadili do skrytých pokladů, nicméně opravdu stojí za pozornost. Všechny tyto kostely vznikaly v 16. a 17. století a to za účelem účinné obrany obyvatelstva. Jelikož Thiérache a jeho okolí tvořilo přechodovou frontu, bylo pod neustálým nátlakem válečných invazí a plenění. Proto bylo zapotřebí některé budovy opevnit a vytvořit tak místa odolná vůči všem těmto útokům. Kostely v té době sloužily i jako útočiště a symbol

⁹⁴ Les Amis de Septmonts. [online]. Copyright © Les amis de Septmonts [cit. 25.05.2017]. Dostupné z: <http://www.amisdesseptmonts.net/menus/accueil.php>

⁹⁵ *Picardie, Flandres, Artois*. s. 320

ochrany lidí, proto se jeví jako ideální stavby k opevnění. Pro nás tím pádem vznikl unikátní typ architektury, v té době velmi progresivní, která v sobě spojuje náboženskou tematiku a prvky vojenské a obranné.⁹⁶

Jako příklady těchto kostelů si uvedeme *Église Saint-Martin d'Archon* a *Église Saint-Martin de Vigneux-Hocquet*. První z nich byl postaven v druhé polovině 16. století kompletně celý z červených cihel. Původně měl 4 věže, z kterých se dodnes dochovaly pouze 2. Vnitřek kostela je strohý a zachovalý. Druhý zmíněný kostel byl původně postaven z bílého kamene, ovšem byly zapotřebí jeho rekonstrukce, které byly provedeny opět červenou cihlou. Nalezneme na něm tudíž oba dva materiály. Jeho nejvýraznější částí je donjon z původního bílého kamene z 15. století, který slouží také jako zvonice. Celá horní část stavby sloužila jako úkryt pro obyvatele z okolí. Zajímavostí také je, že vnitřek kostela je obložen původním dřevěným táflováním z 18. století, které zůstalo zcela nepoškozeno. Dále v interiéru nalezneme také dřevěné sochy apoštolů ze stejného období.⁹⁷

Podobných kostelů bychom mohli jmenovat mnoho, a proto je užitečné zmínit, že město Thiérache vytvořilo naučný okruh kolem vybraných kostelů. Cestu je možné absolvovat na kole, autem nebo pěšky.

Další významnou a možná opomíjenou stavbou je *opátství v Chaalis*. Nachází se nedaleko Paříže uprostřed lesa *Ermenonville*. Jedná se o komplex, jenž byl založen již v 11. století a během celého středověku měl významný vliv na společenské dění ve Francii. Byl dokonce navštěvován mnoha francouzskými králi. V období renesance jej navštěvovali proslulí umělci, mezi nimi například Sebastiano Serlio⁹⁸ nebo Francesco Primaticcio⁹⁹, jeho obliba mezi umělci vydržela i do novověku, z něž si můžeme zmínit jména jako Gérard de Nerval a Théophile Gautier, kteří si opátství také oblíbili. V 18. století měl být komplex přestavěn v klasicistním stylu pod vedením architekta Jeana Auberta, a proto byly původní středověké budovy strženy. Nicméně nový komplex byl realizován pouze částečně z důvodu nedostatku financí. V druhé polovině 19. století bylo opátství prodáno rodině Hainguerlot-Vatry, která jej kompletně zrestaurovala. Poslední majitelka, Nélie Jacquemart, jej i se svými bohatými uměleckými sbírkami odkázala Francouzskému

⁹⁶ Site Officiel de l'Office de Tourisme du Pays de Thiérache [online]. Dostupné z: <http://www.tourisme-thierache.fr/fiche/detail/413/Circuit-des-eglises-fortifiees-des-Vallées-de-la-Brune-et-de-la-Serre.?extraParametre>

⁹⁷ Eglises Fortifiées. Accueil [online]. Copyright ©2017 Communauté de Communes des Portes de Thiérache [cit. 10.06.2017]. Dostupné z: <http://www.portes-de-thierache.fr/eglises-fortifiees.html>

⁹⁸ Italský manýristický architekt

⁹⁹ Italský malíř a architekt působící ve Francii, jeden z nejvlivnějších umělců 16. Století

institutu, a tak je opatství nyní v rukou státu. Dnes se komplex skládá z pozůstatků původního opatství a kláštera, z někdejší klášterní kaple, z parku s růžovým sadem a muzea *Jacquemart-André*, které se nachází v budově paláce. Muzeum obsahuje sbírku obrazů, soch a dekorativního umění.¹⁰⁰

Jako další případ lehce opomenuté stavby si uvedeme znovu opatství, tentokrát *opatství Saint-Jean-des-Vignes* v Soissons. Bylo založeno už v 11. století a ve středověku patřilo k nejbohatším ve Francii. Ve 13. století byl klášter rekonstruován v gotickém stylu. Západní průčelí bylo budováno v průběhu 14. a 16. století. Jako první si na budově všimneme dvou špičatých věží, které se tyčí 75 metrů vysoko. Tyto věže jsou typické spíše pro katedrály, proto si s ní mnoho lidí klášter plete. Z původní budovy nám dnes zbyla impozantní západní fasáda a dále neporušená společná jídelna mnichů, křížová chodba a drobné přístavby. Obytná budova opata byla kompletně zrestaurována a dnes v ní sídlí Centrum interpretace architektury a kulturního dědictví.¹⁰¹

100 Abbaye de Chaalis | Plongez au cœur de 8 siècles d'histoire et découvrez les fastes d'une exceptionnelle demeure de collectionneurs.. [online]. [cit. 11.06.2017] Dostupné z: <http://www.chaalis.fr/fr>

101 Abbaye Saint Jean des Vignes. Architecture Religieuse en Occident - Accueil [online]. [cit. 11.06.2017] Dostupné z: <http://architecture.relig.free.fr/vignes.htm>

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na popis historického regionu Pikardie z hlediska cestovního ruchu. Snaží se představit toto území po stránce administrativní, geografické a kulturní, to vše s ohledem na turismus. Dále popisuje nejdůležitější turistické cíle. V první kapitole práce si definujeme region Pikardie především z hlediska jeho územního vymezení a administrativního rozdělení. Také si zmiňujeme jeho nové administrativní zařazení. Jsou popisovány důsledky jeho polohy a podnebí na zemědělství, průmysl, historii a kulturu. Dále jsme uvedli, jak si region stojí v těchto oblastech v porovnání se zbytkem Francie. Další důležitou podkapitolou byla podkapitola historie, v níž byl stručně představen historický vývoj regionu, ale především stěžejní historické události, které jej nejmarkantněji ovlivnily. V podkapitole kultura byl popsán pikardský dialekt, architektura a gastronomie. Z těchto všech výše zmíněných aspektů poté vychází jeho potenciál pro cestovní ruch a práce popisuje jejich vliv na něj. Ve druhé kapitole jsme se již zaměřili na jednotlivé pamětihodnosti a to tak, že byly rozděleny dle typu na katedrály, hrady a zámky, muzea, památná místa a přírodní památky. Popisované objekty byly vybrány podle své důležitosti v dané kategorii. Druhá podkapitola se nazývá Skryté poklady a popisuje památky spíše neznámé, nicméně velmi zajímavé.

Cílem práce bylo představit region Pikardie českým čtenářům a cestovatelům, seznámit je s ním nejprve z obecnějšího hlediska a dále s jeho kulturou a nejzajímavějšími místy k navštívení. Dalším cílem bylo uvést důvody, proč region navštívit, popsat v čem je zajímavý a také zprostředkovat některé praktické informace při cestování v něm. Také jsme se snažili, aby byla práce přínosem pro výuku především francouzského jazyka, a to aby sloužila k rozšíření kulturního povědomí žáků o Francii nebo přímo o Pikardii. Došli jsme k závěru, že Pikardie je region kulturně velmi bohatý, se svým vlastním dialektem a specifickou architekturou a nabízí velké množství zajímavých míst k navštívení od přírodních památek po památky kulturní, jako jsou katedrály, hrady a muzea. Dále se Pikardie vyznačuje tím, že je jedná o převážně zemědělský region, a proto nabízí zajímavý typ ubytování na farmách, kde poskytuje náhled i do každodenního života farmářů a ochutnání tradičních pikardských pokrmů. Z průmyslového hlediska zase skýtá možnost návštěvy průmyslových muzeí, ve kterých je možné zhlédnout i různé druhy starých řemesel. V neposlední řadě jsme také upozornili na důležité historické momenty, po kterých v Pikardii zbyla mnohá památná místa, při jejichž návštěvě můžeme uctít památku

padlých vojáků. Pikardie je jednou z kolébek gotické architektury, proto při jejím poznávání nesmíme zapomenout navštívit katedrály, které patří k nejpozoruhodnějším v Evropě. Co se týče přírodních památek, asi nejzajímavější je Sommská zátoka se svými močály a ptačí rezervací. Dále stojí za pozornost lesy, jež zaujímají podstatnou část území Pikardie a také její pobřeží, kde můžeme pozorovat kolonie tuleňů.

Co se týče další využitelnosti textu, bylo by možné na něj navázat v případné magisterské práci zkoumáním regionu z jiného hlediska než z hlediska cestovního ruchu. Například by bylo vhodné jej studovat v jeho historickém vývoji. Pokud bychom zůstali u turismu, dalo by se zaměřit na konkrétní dílčí části, popsat region například z pohledu architektonického nebo naopak zkoumat více do detailu přírodní památky.

Ve výuce by se práce dala využít jako materiál k porovnání regionu s jinými regiony, které jsou Pikardii blízké, například s regiony *Nord-Pas-de-Calais* nebo *Haute-Normandie*. Žáci by mohli sledovat podobnosti regionů a naopak jejich odlišnosti a tím procvičovat své schopnosti analyzovat informace a zároveň získávat obecné povědomí o francouzské kultuře.

Jako hlavní obtíží při psaní textu bylo především vybrat z mnoha památek ty, o kterých bude práce pojednávat a tím je seřadit podle jejich důležitosti. V tomto směru jsme se řídili odbornými knihami, které na důležitá místa více upozorňují a věnují jim větší pozornost. Co se týče skrytých míst, byla vybrána ta, kterým naopak literatura mnoho pozornosti nevěnuje, ale něčím se vymykají nebo poutají pozornost.

RÉSUMÉ

Le travail de licence décrit la région Picardie en relation avec le tourisme. La Picardie est actuellement une région historique située dans le nord de la France qui voisine avec l'ancienne région Pas-de-Calais dans le nord, avec la Belgique dans le nord-est et avec les anciennes régions Champagne-Ardenne dans l'est, Ile-de-France dans le sud et Haute-Normandie dans l'ouest. Sa superficie est de 19 399 km² avec environ 1.875.000 habitants. La ville principale de la région s'appelle Amiens. D'autres grandes villes comprennent Saint-Quentin, Beauvais, Compiègne, Creil ou Laon. La majeure partie du territoire de la Picardie est occupée par de grandes plaines calcaires et vallées verdoyantes, l'ouest de la Picardie est bordé par *Côte d'Albâtre* ce qui permet le climat maritime. Il y a trois grandes rivières - Somme, Oise et Aisne. Elles sont importantes pour l'agriculture de la Picardie et elles créent également de vastes tourbières et marais qui fournissent une maison de nombreuses espèces animales et végétales. En plus de zones humides, de plaines herbeuses et de champs, ce sont les forêts qui font partie considérable de la Picardie. En raison de la position de la Picardie à proximité de la mer, cette région dispose d'un climat maritime et il y a des précipitations fréquentes.

Actuellement, la Picardie avec l'ancienne région Pas-de-Calais fait partie de la région Hauts-de-France avec sa ville administrative de Lille. La Picardie est subdivisée en trois départements - Aisne, Oise et Somme. Le département Aisne est situé dans la partie de l'est de la Picardie et sa ville de district s'appelle Laon. Le département Oise avec sa ville principale Beauvais est situé dans le sud-ouest de la région. Le troisième département de la Picardie s'appelle Somme. Il est situé dans le nord-est de la région avec sa ville de district Amiens. Les départements diffèrent l'un de l'autre à bien des regards, ces différences étant causées principalement par leur position. Le sud situé à proximité de l'agglomération parisienne est plus peuplé tandis que le nord est orienté plutôt à l'agriculture et il souffre d'un taux de chômage élevé. Le problème de tous les départements est aussi une diminution de la population.

En ce qui concerne l'économie, le rôle majeure est occupé en Picardie par l'agriculture grâce au climat maritime approprié et à l'emplacement. Elle s'est développée depuis le Moyen Age. Les principaux produits agricoles sont des pommes de terre, la betterave, la betterave à sucre et des céréales. La Picardie est parmi les uns des plus grands producteurs français des haricots verts, de l'épinard, de la chicorée et de l'oignon. Une autre partie importante de l'agriculture de Picardie constitue l'élevage du bétail, lié avec

l'industrie laitière. Pour le tourisme sont importants les petits agriculteurs qui fournissent un hébergement dans leurs fermes où nous pouvons observer les méthodes traditionnelles de production alimentaire et la vie à la ferme. L'agriculture est étroitement liée avec la gastronomie qui est actuellement affectée par les produits agricoles régionaux. Dans l'industrie de la région Picardie, c'est en particulier la production des textiles - la laine et le lin. En plus, il y a également l'industrie automobile et l'industrie chimique qui excellent. Certaines usines ouvrent pour les personnes intéressées les musées techniques et industriels. Il est également possible de visiter les ateliers où l'on peut observer la production non mécanisée des produits originaux. Par exemple l'usine de textile *La Filandière à Fresnoy-le-Grand* est un musée vivant.

L'origine de la région Picardie relève de la période des guerres des Gaules dans les années 58-51 avant notre ère quand Jules César a nommé ce territoire *Belgium*. La première mention de la population de Picardie se trouve dans le manuscrit *De proprietatibus rerum*, manuel géographique du XIIIe siècle. La Picardie y est décrite comme un territoire de la Gaule belgique comprenant les villes Beauvais, Amiens, Arras, Thérouanne et Tournai qui s'étend du Rhin jusqu'à la mer. La période très importante pour la Picardie était le Moyen Age. La période de Moyen Age était typique par le développement des villes, et, donc, par la construction de nouveaux bâtiments. Par conséquent, il y a beaucoup de monuments historiques de cette période. Au XIVe siècle, la France se pose en crise. En 1337 commence la guerre de Cent ans et la Picardie se trouve tout au centre des combats destructifs. Même dans la période des XVe et XVIIIe siècles la Picardie n'a pas été épargnée de combats en raison des guerres de religion en France. De plus, en 1914 a commencé la Première Guerre mondiale ce qui a porté le plus grand coup à la Picardie. Les Allemands voulaient occuper Paris et par conséquent, ils se sont installés à Marne et le champ de batailles passait via la Picardie. Les uns des batailles les plus dévastatrices, à l'exception de la bataille de Verdun et d'Artoise, c'étaient les batailles de la Somme (1916) et du Chemin des Dames (1917). Après la Première Guerre mondiale restaient à la Picardie beaucoup de sites mémorables et de cimetières. Vingt ans plus tard, les villes de Picardie sont bombardées de nouveau, cette fois à cause de la Seconde Guerre mondiale. Parmi eux, principalement Amiens, Doullens et Abbeville. Les Allemands ont presque complètement détruit Beauvais et ils ont occupé progressivement tout le territoire de la Picardie. La Seconde Guerre mondiale comme le conflit le plus destructif a laissé derrière lui un paysage dévasté et il était nécessaire de restaurer les zones dévastées et réintroduire l'industrie dans la région.

Les autres éléments importants de la culture sont l'architecture, le dialecte et la cuisine. L'architecture picarde est distinctive, caractérisée principalement par le matériau utilisé - brique rouge. Cependant, chaque région en Picardie a ses propres spécificités. De plus, les villes individuelles diffèrent avec leurs structures. Ils sont remarquables par exemple les maisons dans les zones maritimes avec leur architecture spa dans le style de la Belle époque. Deux types de bâtiments complètement différents et intéressants sont les fermes et les maisons de famille à Amiens. Alors que les fermes ont principalement un seul étage, sont spacieux et avec d'autres bâtiments, les maisons appelées *aménoises* sont les maisons étroites avec plusieurs étages, construites en briques rouges et formant des blocs solides. Un autre aspect important du patrimoine de Picardie consiste en dialecte, basé sur l'ancienne langue d'oïl. Chaque branche du dialecte picard a ses propres différences mineures, mais les règles de base morphosyntaxiques sont partagées. Le dialecte picard s'est développé surtout au XIXe siècle, période de la création des oeuvres de valeur artistique écrites en picard. Actuellement, le picard sert principalement comme un moyen de communication dans les milieux de la famille ce qui lui donne un caractère caché. Cependant, il est en régression comme la plupart des dialectes. La dernière partie de la culture picarde à mentionner est la gastronomie. Le plat traditionnel sont les *potages*, soupes aux légumes épaisses. En ce qui concerne les plats de viande, le plus populaire pour sa finesse et sa saveur est le *mouton de pré-salé*, ce qui signifie l'agneau du territoire maritime Marquenterre. De plus, il ne faut pas oublier la *ficelle picarde*, une crêpe salée servie avec du jambon, sauce à la crème, champignons et saupoudrée de fromage râpé. Une partie importante de la gastronomie picarde, ce sont les desserts. Les plus célèbres sont les *Macarons d'Amiens*, la *confiture de lait* et le *gâteau battu*. En ce qui concerne les boissons, les plus populaires sont le vin, le cidre et la bière.

Dans la deuxième partie, nous nous sommes intéressés aux sites touristiques attractifs. Nous avons d'abord regardé les sites connus que tous les voyageurs devraient visiter lors de sa visite en Picardie. La Picardie est l'un des berceaux de l'architecture gothique. Sur son territoire, il y a beaucoup d'églises, de châteaux et de mairies et aussi 6 grandes cathédrales gothiques - à Amiens, à Beauvais, à Laon, à Noyon, à Senlis et à Soissons. Toutes ces cathédrales sont parmi les cathédrales les plus remarquables en Europe. Probablement la cathédrale la plus célèbre de la Picardie est la cathédrale Notre-Dame à Amiens. Avec sa longueur de 145 mètres et sa hauteur de 42,5 mètres, elle est la plus grande cathédrale de France. Une autre cathédrale exceptionnelle est la cathédrale

Saint-Pierre à Beauvais. Sa voûte à sa hauteur de 48,2 mètres est la plus haute voûte gothique en France.

Nous nous sommes intéressés également aux châteaux les plus intéressants. Il y a beaucoup de châteaux en Picardie parce que c'est le territoire de nombreuses invasions et batailles et les villes sur ce territoire devaient être renforcées. Les premiers châteaux ont été construits au Xe siècle, en bois et entourés d'un fossé pour mieux protéger les habitants à l'intérieur. Plus tard, au XIIe siècle, le bois a commencé à être remplacé de pierre. Parmi les premières fortifications en pierre est la tour du *château à Vic-sur-Aisne*, la *tour de Clermont* ou la *tour Jeanne d'Arc* à Compiègne. En ce qui concerne les châteaux plus récents construits au XIIIe siècle, âge d'or de l'architecture médiévale, il convient de mentionner par exemple le *château à Coucy*, les ruines du *château à Fère-en-Tardenois* ou le *château à Crépy-en-Valois* dans le département de l'Oise. Le deuxième âge d'or pour les constructions des châteaux a commencé au XIVe siècle. Les châteaux, en plus de ses fonctions militaires, devaient servir de siège confortable. Cette tendance a été soulevée par Louis Valois. L'exemple le plus typique de cette tendance est le château *Pierrefonds*. Une autre oeuvre de Louis Valois était le château *Donjon de Vez*. Dans le département Somme, il y a le *Château de Rambures*. Il est intéressant de noter que c'est le premier château en France entièrement construit en briques et en pierres. Au XVe siècle commençait l'époque de prospérité, donc beaucoup de constructions ont été reconstruites ou on construisait les nouveaux bâtiments et on fondait non seulement les bâtiments fortifiés, mais aussi les résidences nobles. Un exemple de l'architecture de cette période-là est le *Château d'Oigny-en-Valois*. Les châteaux les plus spectaculaires ont été construits au cours des XVIIe et XVIIIe siècles, en particulier dans le département de l'Oise. Les deux châteaux les plus importants sont le *Château à Chantilly* et le *Château à Compiègne*.

La Picardie est également célèbre pour son grand nombre de musées. Le *Musée de Picardie* à Amiens est indispensable car c'est un musée régional majeur. C'est un musée artistique et archéologique où nous trouverons des collections depuis de la préhistoire jusqu'au XXe siècle. Le bâtiment très intéressant est la *Famillistère de Guise*. Il a été construit au milieu du XIXe siècle par le fabricant Jean-Baptiste André Godin comme un logement pour les travailleurs travaillant dans l'usine et il est devenu une utopie réalisée. Ce musée a sa valeur ajoutée sociale, il nous présente un projet de la société parfaite, d'une ville dans la ville. Un type autonome des musées sont les musées industriels et agricoles. L'un des plus connus en Picardie est le *Musée de la Nacre et de la Tabletterie*. Le musée organise des visites avec des démonstrations du travail des artisans, donc, il s'agit d'un

musée vivant de l'artisanat presque éteint. L'un de nombreux musées agricoles est le *Musée de la Vie Agricole et Rurale* dans le département de l'Oise ou le musée avec une usine *La Sucrierie de Francières*.

Les musées sont étroitement liés avec des sites mémorables et cimetières commémorant l'histoire tragique des guerres. Le premier site mémorable de guerre est le *Chemin des Dames*. Il est situé dans le département Aisne entre Laon, Soissons et Reims et il s'agissait du secteur des batailles les plus fréquentes. Comme il s'agit d'un vaste territoire (environ 30 km), il y a beaucoup de cimetières, musées et sites mémorables (p.ex. un bunker *Cave de Dragon*, un *mémorial à Cerny-en-Laonnois* ou *Plateau de Californie*). Comme un autre site mémorable, nous pouvons présenter *Historial de la Grande Guerre* qui comprend deux musées, l'un à Péronne et l'autre à Thiepval dans le département Somme. Le territoire de la Picardie a été gravement affecté par la Seconde Guerre mondiale. En mémoire de la guerre, il a été créé le *Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie*. Tous les sites mémorables présentent une grande partie du patrimoine de la Picardie car c'est une partie essentielle de l'histoire de cette région. On peut dire que le fait que la Picardie était un point central de batailles l'a largement défini, il faut le prendre en compte dans l'apprentissage et il convient de visiter ces sites.

Peut-être le plus important patrimoine naturel de la Picardie sont deux baies - *Baie de Somme* et le moins connu *Baie d'Authie*. Cependant, on peut y inclure également des parcs et des jardins et un type particulier d'attraction naturelle, *Hortillonages* à Amiens. La *Réserve naturelle Baie de Somme* comprend la surface d'environ de 3000 ha, dont 120 ha est le *Parc ornithologique Marquenterre*. En plus de l'observation des oiseaux, il y a encore une attraction intéressante - l'observation des phoques dont la colonie appartient parmi les colonies les plus grandes dans le nord de la France. En raison des marées, une partie importante de la baie est remplie en alternance avec l'eau et lors de marée basse, on peut observer dans les endroits exposés les marais, les ruisseaux, les dépressions ou les sables mouvants. Les Hortillonages à Amiens sont des petits jardins sur les rives de la rivière Somme à partir du centre de la ville, quelques centaines de mètres de la cathédrale Notre-Dame, menant des dizaines de kilomètres. Les jardins s'étendent sur la surface de 300 hectares et la longueur des canaux est de 65 km. En outre, ce sont également les parcs qui appartiennent dans le chapitre des monuments naturels, dont il convient de mentionner le *Parc Jean-Jacques Rousseau*, appelé aussi le parc des Lumières, dans la ville Ermenonville ou les *jardins des Valloires* dans le département Aisne qui appartiennent à l'ancien monastère Valloires.

L'une des beautés cachées de la Picardie est la ville Septmonts qui se trouve à quelques kilomètres au sud de la ville de Soissons. Elle est connue pour ses châteaux, églises et maisons de pierre, décorées dans le style de "*pas de Moines*", éléments caractéristiques d'architecture de la région Soissons. Le principal monument de la ville est le *Château de Septmonts* du XIVe siècle. D'autres monuments intéressants sont les églises fortifiées dans la ville de Thiérache. Là, vous en trouverez plus de 60. Des exemples de ces églises sont l'Église Saint-Martin d'Archon et l'Église Saint-Martin de Vigneux-Hocquet. Ces églises servaient au XVIe et au XVIIe siècles également comme un refuge pour les personnes pendant les invasions de guerres, par conséquent, elles semblaient être idéales pour la fortification. Pour nous c'est un type d'architecture unique, assez progressif à cette époque, qui combine des thèmes religieux et des éléments de l'armée et de la défense. Un autre bâtiment important et peut-être négligé est *l'abbaye de Chaalis*, un complexe fondé au XIe siècle. Il se trouve près de Paris au milieu de la forêt Ermenonville. Une autre abbaye oubliée est *l'abbaye Saint-Jean-des-Vignes* à Soissons, aussi du XIe siècle, dont le bâtiment d'origine nous ne reste que la façade impressionnante d'ouest et la salle à manger commune des moines, un cloître et des petites dépendances.

SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ

1. Abbaye de Chaalis | Plongez au cœur de 8 siècles d'histoire et découvrez les fastes d'une exceptionnelle demeure de collectionneurs.. [online]. [cit. 11.06.2017] Dostupné z: <http://www.chaalis.fr/fr>
2. Abbaye Saint Jean des Vignes. Architecture Religieuse en Occident - Accueil [online]. [cit. 11.06.2017] Dostupné z: <http://architecture.relig.free.fr/vignes.htm>
3. Accueil - Château Fort de Rambures. Accueil - Château Fort de Rambures [online]. Dostupné z: <http://www.chateau-rambures-picardie.fr>
4. Accueil Ministère - Ministère de la Culture et de la Communication [online]. Dostupné z: <http://www.culturecommunication.gouv.fr/Aides-demarches>
<http://palaisdecompiegne.fr/un-palais-trois-musees/le-parc-et-le-jardin-des-roses/Protections-labels-et-appellations/Appellation-Musee-de-France>
5. AISNE : Carte, plan département de l' Aisne 02. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Aisne.html>
6. Amiens - PICARDIA, l'encyclopédie picarde. PICARDIA, l'encyclopédie picarde [online]. Copyright © Région Picardie [cit. 22.02.2017]. Dostupné z: <http://www.encyclopedie.picardie.fr/Amiens.html>
7. Cathédrale Saint Gervais et Saint Protais - Musées et patrimoine - Loisirs et Activités - Office de Tourisme de Soissons. Office de Tourisme de Soissons [online]. Copyright © [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.tourisme-soissons.fr/Loisirs-et-Activites/Musees-et-patrimoine/Cathedrale-Saint-Gervais-et-Saint-Protais>
8. Cerny-en-Laonnois : la Chapelle-Mémorial et les cimetières français et allemand | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/les-principaux-sites/cerny-en-laonnois-la-chapelle>
9. COLLECTIF DES AUTEURS. *Picardie: Aisne – Oise – Somme*. Paris : Hachette Guide de voyage, 1993. 552 s. ISBN 2.01.242301.9-24/2301/0
10. Contexte et environnement – Historial de la Grande Guerre. Historial de la Grande Guerre – Musée de la Première Guerre Mondiale [online]. Copyright © DR [cit. 06.05.2017]. Dostupné z: <http://www.historial.fr/musee-de-collection-peronne/presentation/contexte-et-environnement>
11. Crépy-en-Valois - 60 - Château - Images de Picardie. [online]. Copyright ©2013 [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <https://crdp.ac-amiens.fr/idp/crepy-en-valois-60-chateau/>
12. DECAUX, Alain. *Histoires extraordinaires*. Paris: Perrin, c1993. ISBN 2262010161

13. Découvrez le musée et l'Histoire de la Caverne du Dragon | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-musee/decouvrir-le-musee/decouvrez-le-musee-et-lhistoire-de-la-caverne-du-dragon>
14. Eglises Fortifiées. Accueil [online]. Copyright ©2017 Communauté de Communes des Portes de Thiérache [cit. 10.06.2017]. Dostupné z: <http://www.portes-de-thierache.fr/eglises-fortifiees.html>
15. Encyclopédie Larousse en ligne - la crise des années 1970-1990. Larousse.fr : encyclopédie et dictionnaires gratuits en ligne [online]. Copyright ©.02. Larousse [cit. 062017]. Dostupné z: http://www.larousse.fr/encyclopedie/divers/la_crise_des_années_1970-1990/187371
16. FABRIÈS-VERFAILLIE, Maryse ; STRAGIOTTI, Pierre. *La France des régions*. 3ème édition. Paris : Bréal, 2000. 413 s. ISBN 2842916417
17. Familistère de Guise. Picardie-Muses, les musées de Picardie [online]. Copyright © Amélie Lesueur [cit. 22.04.2017]. Dostupné z: <http://www.picardie-muses.fr/musees/familistere-de-guise>
18. FAURÉ, Monique., Jacques NOSARI a Gérald PECHMÈZE. *La Picardie*. Paris: Larousse, 1978. ISBN 2-03-013932-7
19. Fort de la Malmaison | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/vestiges/fort-de-la-malmaison>
20. GRANT, Michael, *Pád ríše rímské*, Praha, BB art, 1997. ISBN 80-86070-32-8
21. GUIDE ÉTABLI PAR MARIE-PASCALE RAUZIER. Picardie. [Nouv. éd.]. Paris: Hachette, 2003. ISBN 201243679X
22. Château de Coucy. Château de Coucy [online]. Copyright © 2016 Centre des monuments nationaux [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.chateau-coucy.fr>
23. CHEIZE, Robert ; CHÉDEMAIL, Sylvie. *Les régions françaises - atouts et problèmes*. Paris : Belin, 2003. 383 p. ISBN 2-7011-3203-7
24. Jardin anglo-chinois . [online]. Copyright © [cit. 16.04.2017]. Dostupné z: <http://www.domainedechantilly.com/fr/accueil/parc/jardin-anglo-chinois/>
25. la baie d'Authie au nord de la baie de Somme. www.somme-tourisme.com | | Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright © Association de Valloires [cit. 20.05.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/inspirez-soufflez-respirez/rando-gourmande-en-baie-dauthie>

26. Le Copyright © Oise Tourisme [cit. 12.04.2017]. Dostupné z: <http://www.oisetourisme.com/le-chateau-de-pierrefonds> château de Pierrefonds - horaires - contact - info - visite. Oise Tourisme | Week-ends et idées de visites proche de Paris [online].
27. Le Donjon de Vez ++ Donjon de Vez. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © Donjon de Vez [cit. 15.04.2017]. Dostupné z: <http://www.donjondevez.com/fr/le-donjon/le-donjon.php>
28. Le château de Fère-en-Tardenois - Aisne. Aisne - Bienvenue sur le site du Conseil départemental de l'Aisne [online]. Dostupné z: <http://aisne.com/Le-chateau-de-Fere-en-Tardenois>
29. Le mémorial terre-neuvien de Beaumont Hamel | Somme 14-18. Centenaire de la 1ère guerre mondiale dans la Somme | Somme 14-18 [online]. Copyright © Yazid Medmoun [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: <http://www.somme14-18.com/lieu-de-souvenir/memorial-terre-neuvien-beaumont-hamel>
30. Le parc et le jardin des Roses | Musées et domaine nationaux de Compiègne. Musées et domaine nationaux de Compiègne [online]. Copyright © [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: <http://palaisdecompiègne.fr/un-palais-trois-musees/le-parc-et-le-jardin-des-roses>
31. Le Plateau de Californie | Chemin des Dames. [online]. Copyright © Conseil départemental de l [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <https://www.chemindesdames.fr/fr/le-chemin-des-dames/visiter/les-lieux-de-memoire/les-principaux-sites/le-plateau-de-californie>
32. Les cimetières du Chemin des Dames | Site officiel du tourisme en France. France.fr – le site officiel du tourisme en France [online]. Copyright © [cit. 05.05.2017]. Dostupné z: <http://france.fr/fr/a-decouvrir/cimetieres-chemin-dames>
33. Les Amis de Septmonts. [online]. Copyright © Les amis de Septmonts [cit. 25.05.2017]. Dostupné z: <http://www.amisdesseptmonts.net/menus/accueil.php>
34. Les phoques de la baie de Somme. www.somme-tourisme.com || Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright © cpegard [cit. 20.05.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/la-baie-de-somme/la-baie-de-somme-refuge-des-phoques>
35. Les spectacles et présentations équestres . [online]. Dostupné z: <http://www.domainedechantilly.com/fr/accueil/grandes-ecuries/spectacles-presentations-equestres/>
36. Mémorial – Historial de la Grande Guerre. Historial de la Grande Guerre – Musée de la Première Guerre Mondiale [online]. Copyright © Copyright 2016 Historial de la Grande Guerre [cit. 06.05.2017]. Dostupné z: <http://www.historial.fr/musee-de-site-thiepval/memorial>
37. MÉRIENNE, Patrick. *Atlas de la France et de ses régions*. Rennes : Editions Ouest France-Edilarge S.A, 2008. 48 s. ISBN 978-2-7373-4557-9

38. Moulin à vent de Saint-Maxent, Musées et lieux de visites, www.somme-tourisme.com | Conseils, adresses, top pour un séjour 100% réussi dans la Somme ! [online]. Copyright © ADRT80 [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: <http://www.somme-tourisme.com/moulin-vent-de-saint-maxent/saint-maxent/pcupic0800010622>
39. MOULIN CAVIER DE LA GUENAUDIERE / Visites / Guide Touristique de la Mayenne / Accueil - La Mayenne - Tourisme. Portail du tourisme du département - La Mayenne [online]. Copyright © Site officiel de Mayenne Tourisme [cit. 06.02..2017]. Dostupné z: <http://www.mayenne-tourisme.com/Guide-Touristique-de-la-Mayenne/Visites/moulin-cavier-de-la-guenaudiere-grez-en-bouere>
40. Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie - Les sentiers de la mémoire. Musée de la Résistance et de la Déportation de Picardie - Le Musée [online]. Dostupné z: <http://www.mrdp-picardie.com/sentiers-de-la-memoire-257.html>
41. Musée de Picardie. Picardie-Muses, les musées de Picardie [online]. Copyright © G.Gillmann [cit. 20.04.2017]. Dostupné z: <http://www.picardie-muses.fr/musees/musee-de-picardie>
42. Musée du Vimeu | L'Union des Industries et Métiers de la Métallurgie du Vimeu. L'Union des Industries et Métiers de la Métallurgie du Vimeu [online]. Copyright © 2017 UIMM Vimeu. All rights reserved. [cit. 06.02.2017]. Dostupné z: <http://uimm.vimeu.fr/musee-du-vimeu>
43. OISE : Carte, plan departement de l' Oise 60. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Oise.html>
44. Picardie | Cuisine, gastronomie et boissons | Routard.com. Routard.com | Guide de voyages & week-ends | Forums & Photos [online]. Copyright © 2017 Cyberterre [cit. 22.06.2017]. Dostupné z: http://www.routard.com/guide/picardie/1689/cuisine_et_boissons.htm
45. Picardie | Géographie et paysages | Routard.com. Routard.com | Guide de voyages & week-ends | Forums & Photos [online]. Copyright © 2017 Cyberterre [cit. 01.02.2017]. Dostupné z: <http://www.routard.com/guide/picardie/1691/geographie.htm>
46. *Picardie, Flandres, Artois*. Paris: Michelin Editions des Voyages. Guide vert (Michelin Editions des voyages (Firm)). ISSN 0293-9436.
47. Réforme territoriale : coup d'envoi de la nouvelle architecture de la République | Gouvernement.fr. Accueil | Gouvernement.fr [online]. [cit. 10.2.2017]. Dostupné z: <http://www.gouvernement.fr/reforme-territoriale-coup-d-envoi-de-la-nouvelle-architecture-de-la-republique>
48. Recherche. Bienvenue à la Ferme : Tourisme Rural : Gîte, Camping à la Ferme, Ferme de découverte, Restaurant à la Ferme ... [online] [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.bienvenue-a-la-ferme.com/recherche/sejours/2646>

49. Senlis - PICARDIA, l'encyclopédie picarde. PICARDIA, l'encyclopédie picarde [online]. Copyright © Région Picardie [cit. 10.04.2017]. Dostupné z: <http://www.encyclopedie.picardie.fr/Senlis.html>
50. SOMME : Carte, plan departement de la Somme 80. CARTE DE FRANCE : Départements Régions Villes - Carte France [online]. Copyright © [cit. 04.02.2017]. Dostupné z: <http://www.cartesfrance.fr/carte-france-departement/carte-departement-Som>
51. Somme Tourisme / Le cimetière chinois de Nolette à Noyelles sur Mer < Somme < Picardie . Somme Tourisme / Location de vacance en Baie de Somme, hébergement en Picardie - Somme Tourisme [online]. Copyright © N.Herrmann [cit. 20.02.2017]. Dostupné z: http://www-preprod.somme-tourisme.com/cdt80/somme_tourisme/decouvrez/grande_guerre/cimetiere_chinois_de_nolette
52. THIÉBAUT, Jacques. *Les cathédrales gothiques en Picardie: étude architecturale*. 1ère éd. Amiens: Centre régional de documentation pédagogique d'Amiens, c1987. ISBN 2866150015
53. TOMAN, Rolf. a Achim BEDNORZ. *The Art of Gothic: architecture, sculpture, painting*. Köln: Könemann, 1999. ISBN 3829017413
54. Un palais royal et impérial | Musées et domaine nationaux de Compiègne. Musées et domaine nationaux de Compiègne [online]. Copyright © [cit. 18.04.2017]. Dostupné z: <http://palaisdecompiegne.fr/un-palais-trois-musees/un-palais-royal-et-imperial>
55. UPJV - Université de Picardie Jules Verne [online]. Copyright © [cit. 24.02.2017]. Dostupné z: https://www.u-picardie.fr/LESCLaP/IMG/pdf/picard_pour_catalan_3_cle46265f.pdf

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. č. 1 – Větrný mlýn v Saint-Maxent. Foto: François GOGLINS

Obr. č. 2 – Větrný mlýn v Grez. Foto: Simon de l'Ouest

Obr. č. 3 – Pozůstatky antického divadla v Champlieu. Foto: Marc ROUSSEL

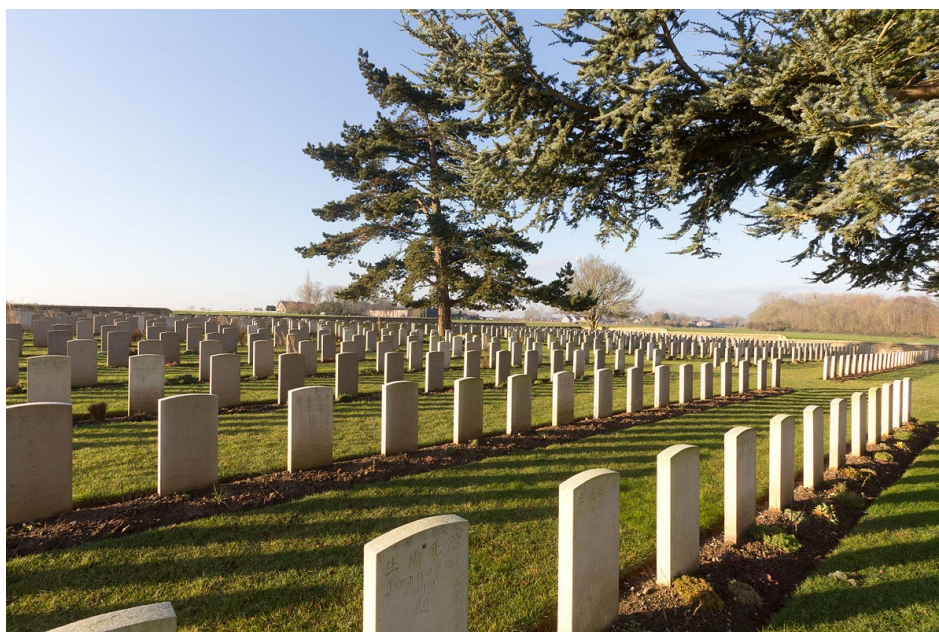
Obr. č. 4 – Památník v parku Beaumont Hamel. Foto: Adrian Farwell

Obr. č. 5 – Podzemní bunkr Dračí jeskyně. Foto: Poudou99

Obr. č. 6 – Čínský hřbitov Nolette. Foto: Elke Wetzig

Obr. č. 7 – Dům v Soissons zdobený technikou pas-de-moineaux. Foto: Francis Cahuzac

Obr. č. 8: Fasády domů v Mers-les-Bains. Foto: Philippe Alès

Obr. č. 9 - Rodinné domy v Amiens. Foto: Tereza Krenková

Obr. č. 10 - Čtvrť Saint-Leu v Amiens. Foto: Tereza Krenková

Obr. č. 11 – Čtvrť Saint-Leu v Amiens. Foto: Tereza Krenková

Obr. č. 12 - Katedrála Notre-Dame v Amiens, pohled z předu. Foto: Raimond Spekking

Obr. č. 13 – Katedrála Notre-Dame v Amiens. Foto: Thierry80

Obr. č. 14 - katedrála *Saint Pierre* v Beauvais. Foto: Pepijntje

Obr. č. 15 – Katedrála Notre-Dame v Noyon. Foto: město Noyon

Obr. č. 16 – Katedrála Notre-Dame v Laonu. Foto: Diliff

Obr. č. 17: Katedrála Notre-Dame v Senlis. Foto: Zinneke

Obr. č. 18 – Katedrála svatého Gerváce a Protáže v Soissons. Foto: GO69

Obr. č. 19: Radnice v Compiègne. Foto: Tereza Krenková

Obr. č. 20 – Hrad v Coucy. Foto: Rinaldum

Obr. č. 21 - Hrad ve Fère-en-Tardenois. Foto: Vifdor

Obr. č. 22 – Hrad Pierrefonds. Foto : Idarvol

Obr. č. 23 - Donjon de Vez. Foto: Pline

Obr. č. 24 – Hrad Château de Rambures. Foto: Palim.biz

Obr. č. 25 – Hrad Château d'Oigny-en-Valois. Foto: Pline

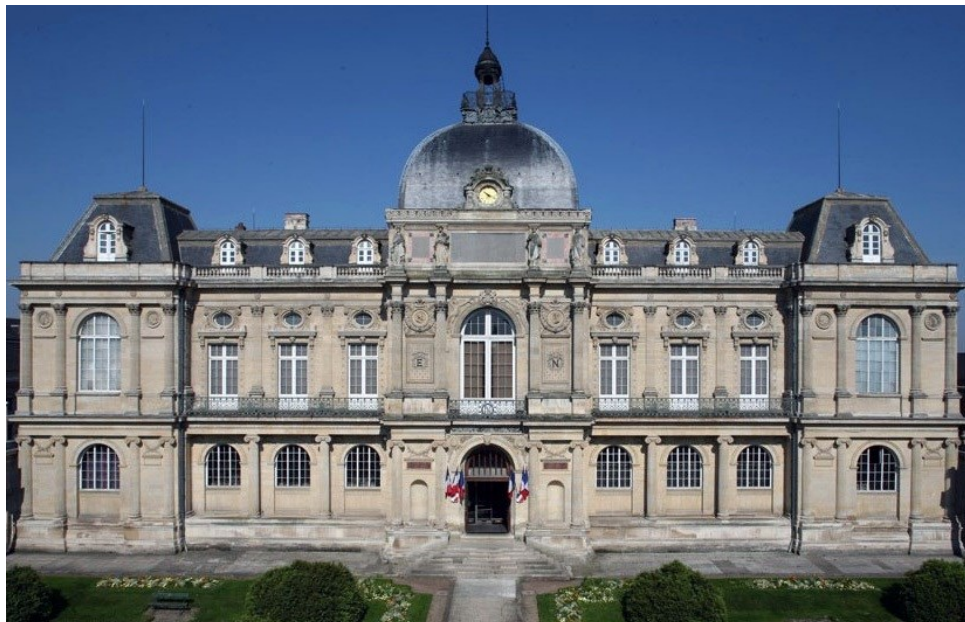
Obr. č. 26 - Château de Chantilly. Foto: LPLT

Obr. č. 27 - Château de Compiègne. Foto: Jean-Pol GRANDMONT

Obr. č. 28 - Musée de Picardie. Foto: MonsieurDisorder

Obr. č. 29 - Familistère de Guise, hlavní pavilon zevnitř. Foto: Fab5669

Obr. č. 30 – Památník v Cerny-en-Laonnois. Foto: G.Garitan

Obr. č. 31 – Pozůstatky zákopů v Plateau de Californie. Foto: Velvet

Obr. č. 32 - Historial de la Grande Guerre v Peronne. Foto: Bodoklecksel

Obr. č. 33 – Pohled na Sommskou zátoku. Foto: OT Cayeux-sur-Mer

Obr. č. 34 - Ornitologický park Marquenterre. Foto: Stefi123

Obr. č. 35 – Pláž Fort-Mahon. Foto: Ricardo Boimare

Obr. č. 36 – Hortillonnages v Amiens. Foto: Claude Shoshany

Obr. č. 37 – Park Jeana Jacqueuse Rousseaua. Foto: P.poschadel

Obr. č. 38 - Jardins des Valloires. Foto: Gilles Clément

Obr. č. 39 – Typické domy města Septmonts. Foto: Tango7174

Obr. č. 40 – Donjon hradu v Septmonts. Foto: Forlane

Obr. č. 41 – Opevněný kostel Saint-Martin d'Archon. Foto: Jeanmichelparis

Obr. č. 42 – Pozůstatky opatství v Chaalis. Foto: P.poschadel

Obr. č. 43 – Opatství Saint-Jean-des-Vignes v Soissons. Foto: Thierry Bézecourt

SEZNAM POUŽITÝCH FOTOGRAFIÍ

1. File:Saint-Maxent-Somme-moulin-02.JPG – Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saint-Maxent-Somme-moulin-02.JPG?uselang=cs>
2. File:Greze-en-Bouère Moulin cavier de la Guénaudière.JPG – Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Greze-en-Bouère Moulin cavier de la Guénaudière.JPG?uselang=](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Greze-en-Bouère_Moulin_cavier_de_la_Guénaudière.JPG?uselang=)
3. File:Champlieu théâtre antique 1.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Champlieu_théâtre_antique_1.jpg
4. Panoramio - Help - Copy Photos to Google Maps [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://www.panoramio.com/photo/23754377>
5. File:Caverne du Dragon - 20130829 171521.jpg — Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caverne_du_Dragon_-_20130829_171521.jpg?uselang=fr
6. File:Cimetière chinois de Nolette 2014-1875.jpg — Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cimetière_chinois_de_Nolette_2014-1875.jpg?uselang=fr
7. aqueduc romain du Gier [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: <http://gerval2.free.fr/soissons/bferme02soissons.gif>
8. File:Facades in Mers-les-Bains, 2015.jpg — Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Facades_in_Mers-les-Bains,_2015.jpg?uselang=fr
9. Vlastní foto
10. Vlastní foto
11. Vlastní foto
12. File:Cathédrale Notre-Dame d'Amiens-3420.jpg — Wikimedia Commons. [online]. Copyright © Raimond Spekking [cit. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cathédrale_Notre-Dame_d%27Amiens-3420.jpg?uselang=fr
13. File:Cathédrale, AmiensTP.JPG — Wikimedia Commons. [on[cit line]]. 29.06.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cathédrale,_AmiensTP.JPG?uselang=fr

14. File:Beauvais 1.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017].
Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Beauvais_1.JPG
15. File:Cathédrale de Noyon.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cathédrale_de_Noyon.JPG
16. File:Laon Cathedral West Front, Picardy, France - Diliff.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Laon_Cathedral_West_Front,_Picardy,_France_-_Diliff.jpg
17. File:Senlis Cathedral.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017].
Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Senlis_Cathedral.jpg
18. File:Soissons (02) Cathédrale Façade occidentale 1.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 29.06.2017]. Dostupné z:
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Soissons_\(02\)_Cathédrale_Façade_occidentale_1.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Soissons_(02)_Cathédrale_Façade_occidentale_1.jpg)
19. Vlastní foto
20. File:Photo Château-de-Coucy rempart 01.jpg — Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Photo_Château-de-Coucy_rempart_01.jpg?uselang=fr
21. File:Château de Fère en Tardenois.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Château_de_Fère_en_Tardenois.jpg
22. File:Château de Pierrefonds vu depuis le Parc.jpg - Wikimedia Commons. [online]. Copyright © 2004 [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Château_de_Pierrefonds_vu_depuis_le_Parc.jpg
23. File:2012--DSC 0343 Chateau de Vez.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2012--DSC_0343_Chateau_de_Vez.JPG
24. File:Château de Rambures.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Château_de_Rambures.jpg
25. File:2012--DSC 0176-Chateau-de-Oigny-en-Valois, Aisne, Picardie, France.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2012--DSC_0176-Chateau-de-Oigny-en-Valois,_Aisne,_Picardie,_France.jpg
26. File:Château de Chantilly 3.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Château_de_Chantilly_3.JPG

27. File:0 Compiègne - Façade du château (1).JPG - Wikimedia Commons. [online]. Copyright © Jean [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:0_Compiègne_-_Façade_du_château_\(1\).JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:0_Compiègne_-_Façade_du_château_(1).JPG)
28. File:Musée de Picardie Amiens.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Musée_de_Picardie_Amiens.jpg
29. File:Guise - familistère ; palais social, pavillon central intérieur (09).JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guise_-_familistère_;_palais_social,_pavillon_central_intérieur_\(09\).JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Guise_-_familistère_;_palais_social,_pavillon_central_intérieur_(09).JPG)
30. File:Mémorial du Chemin des dames 04171.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mémorial_du_Chemin_des_dames_04171.JPG
31. File:Plateau Californie Vestiges tranchées.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plateau_Californie_Vestiges_tranchées.JPG
32. File:Historial01.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Historial01.jpg>
33. File:Le Hourdel02.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Le_Hourdel02.jpg
34. File:Photo30029 vue d'ensemble au parc du Marquenterre.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Photo30029_vue_d%27ensemble_au_parc_du_Marquenterre.jpg
35. File:PLAGE FMAHON.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:PLAGE_FMAHON.JPG
36. File:Hortillonnages d'Amiens.JPG - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hortillonnages_d%27Amiens.JPG
37. File:Vue générale sur l'étang, l'île des Peupliers et le château.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vue_générale_sur_l%27étang,_l%27île_des_Peupliers_et_le_château.jpg
38. File:Abbaye 88610 Valloires-vue-generale-01.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Abbaye_88610_Valloires-vue-generale-01.jpg

39. File:Septmonts1 tango7174.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Septmonts1_tango7174.jpg
40. File:Septmonts.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Septmonts.jpg>
41. File:Église fortifiée d'Archon, les deux tours.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Église_fortifiée_d%27Archon,_les_d_eux_tours.jpg
42. File:Fontaine-Chaalis (60), abbaye de Châalis, ruine de l'abbatiale et chapelle.jpg — Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fontaine-Chaalis_\(60\),_abbaye_de_Châalis,_ruine_de_l%27abbatiale_et_chapelle.jpg?uselang=fr](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fontaine-Chaalis_(60),_abbaye_de_Châalis,_ruine_de_l%27abbatiale_et_chapelle.jpg?uselang=fr)
43. File:Soissons-saint-jean-des-vignes.jpg - Wikimedia Commons. [online]. [cit. 01.07.2017]. Dostupné z: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Soissons-saint-jean-des-vignes.jpg>

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				